

Învățămîntul pentru minoritățile naționale în România

Centrul de Documentare

Noiembrie 1997

Colecție realizată de:
Judit-Andrea Kacsó
Coordonator Centru de Documentare

Liga PRO EUROPA

Adresa: 4300 Tîrgu-Mureș, Piața Trandafirilor nr. 5, et. III.
C.P. 1-154

Tel/fax: +40-(0)65-214076 sau +40-(0)65-217584

E-mail: proeuro@mail.soroscj.ro

Această lucrare a fost elaborată în cadrul proiectului „Reconciliere pentru minorități”, finanțat de Fundația BILANCE/CEBEMO din Olanda, desfășurat de Liga Pro Europa, cu ocazia Forumului Intercultural din 29 noiembrie 1997, finanțat de Fundația Heinrich Böll (Germania)

CONȚINUT

Introducere	1
Lista documentelor utilizate	2
Documente interne	
Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba Iulia	4
Constituția din 28 martie 1923	4
Legea Nr. 86 pentru Statutul Naționalităților Minoritare	4
Regulamentul Nr. 12 pentru aplicarea Legii Nr. 86	5
Constituția din 13 aprilie 1948	6
Constituția din 24 septembrie 1952	7
Constituția din 21 august 1965	7
Legea învățământului Nr. 28 din 1978	7
Declarația Frontului Salvării Naționale cu privire la drepturile minorităților naționale din România din 6 ianuarie 1990	7
Declarația Guvernului României cu privire la minoritățile naționale	8
Constituția din 21 noiembrie 1991	9
Legea învățământului Nr.84 din 1995	9
Ordonanța de urgență nr.36 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr.84/1995	12
Declarația referitoare la poziția Consiliului Minorităților Naționale în legătură cu Ordonanța de urgență privind modificarea legii învățământului	13

Documente internaționale

Tratat între principalele Puteri și Aliate și Asociate și România	15
Convenție între Regatul României și Regatul Iugoslaviei, relativ la Regulamentul școlilor primare minoritare din Banat	15
Declarația Universală a Drepturilor Omului	19
Primul protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	20
Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului	20
Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	22
Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice	22
Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale	23
Documentul Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.	23
Carta de la Paris pentru o Nouă Europă	24
Raportul întâlnirii C.S.C.E. a experților de minorități naționale, Geneva, 19 iulie 1991	24
Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare	24
Declarație cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice	26
Tratat între România și Republica Federală Germania	26
Recomandarea 1201	27
Declarația de la Viena a Conferinței la nivel înalt a șefilor de state și de guverne ai statelor membre ale Consiliului Europei	28
Carta cetățeniei și drepturile minorităților în Uniunea Europeană	28
Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale	29
Comentariu asupra prevederilor Convenției-cadru	29
Tratat de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară	31
Recomandările de la Haga referitoare la drepturile minorităților naționale la educație	32
Notă explicativă la Recomandările de la Haga cu privire la drepturile minorităților naționale la educație	34
Tratat cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina	39

Proiecte de legi

Legea minorităților naționale, varianta 1 / Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale	40
Legea Minorităților Naționale, varianta 2 / Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale	42
Legea minorităților naționale / Inițiator: Grupul Parlamentar al minorităților naționale	43
Lege privind minoritățile naționale și comunitățile autonome / Inițiator: Grupul Parlamentar al UDMR din Camera Deputaților	45
Legea protecției minorităților naționale din România / Inițiator: Forumul Democratic al Germanilor	47
Lege privind minoritățile naționale / Inițiator: APADOR-Comitetul Helsinki Român	48

Anexe

1. Comparație între datele privind structura demografică a populației respectiv situația unităților și secțiilor de învățământ din ciclul primar + gimnazial — anii 1956 și 1992
2. Comparația datelor privind numărul elevilor în funcție de limba de studiu — anii 1956 și 1992
3. Comisia parlamentară pentru învățământ și cercetare din Senatul României
4. Comisia parlamentară pentru învățământ, știință, tineret și sport din Camera Deputaților
5. Organizațiile minorităților naționale din România

Introducere

„Toți oamenii sînt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.”

Declarația Universală a Drepturilor Omului

În ultima perioadă au putut fi auzite multe opinii, argumente pro și contra cu privire la dreptul minorităților naționale la instrucție în limba maternă, de la grădiniță pînă la nivelul superior. Prin „cearta” publică a celor avizați și neavizați, specialiști și diletanți, în societatea românească s-a reușit crearea unei stări de maximă tensiune, făcînd loc manifestărilor zgomotoase ale partidelor de coloratură naționalistă. Problematika educației în limba minorităților, predarea Istoriei românilor și a Geografiei României, a fost prezentată, inclusiv cu ajutorul mass-mediei românești, ca o problemă exclusivă a minorității maghiare, fără a se lua în seamă că aceasta este de fapt o problemă a tuturor minorităților existente pe teritoriul României.

Este salutară poziția deschisă adoptată de Consiliul Minorităților Naționale, care la rîndul său declară că „*problema învățămîntului în limba maternă este una comună tuturor minorităților*”.

În acest moment de politizare excesivă a modificărilor legii învățămîntului, prin ordonanța de urgență nr. 36 a Guvernului României, această lucrare dorește să fie o sursă de informație utilă pentru cei interesați și domicii de a se pronunța în cunoștință de cauză, fără intenția exprimării unei opinii sau judecări de valoare despre domeniul dezbătut.

Lucrarea este compusă din patru părți:

- *Documente Interne* — o colecție de prevederi constituționale (începînd cu cel din 1923 și încheindu-se cu cel actual), de articole și paragrafe de lege, declarații oficiale.

- *Documente internaționale* — înglobează atît pe cele cu valoare juridică obligatorie, cît și pe cele care au valoare de normă morală sau politică: recomandări sau declarații adoptate de organisme și instituții internaționale din care face parte și România.

- *Proiecte de legi* — părți relevante referitoare la învățămîntul minoritar din proiectele de legi alcătuite de către Consiliul pentru Minoritățile Naționale, Grupul Parlamentar al Minorităților Naționale, UDMR, Forumul Democrat German și APADOR-Comitetul Helsinki Român.

- Partea *Anexe* prezintă o comparație între datele statistice privind educația în limba minorităților naționale în anul școlar 1955-56, cu cel al anului 1992-93; compoziția comisiilor de învățămînt din Senat și Camera Deputaților, respectiv informații de contact pentru organizațiile minorităților naționale din România.

DOCUMENTE UTILIZATE ÎN PREZENTA LUCRARE

Documente interne

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba Iulia
Constituția din 28 martie 1923
Legea Nr. 86 pentru Statutul Naționalităților Minoritare
Regulamentul Nr. 12 pentru aplicarea Legii Nr. 86
Constituția din 13 aprilie 1948
Constituția din 24 septembrie 1952
Constituția din 21 august 1965
Legea învățământului Nr. 28 din 1978
Declarația Frontului Salvării Naționale cu privire la drepturile minorităților naționale din România din 6 ianuarie 1990
Declarația Guvernului României cu privire la minoritățile naționale
Constituția din 21 noiembrie 1991
Legea învățământului Nr. 84 din 1995
Ordonanța de urgență nr. 36 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995
Declarația referitoare la poziția Consiliului Minorităților Naționale în legătură cu Ordonanța de urgență privind modificarea legii învățământului

Documente internaționale

Tratat între principalele Puteri Aliate și Asociate și România
Convenție între Regatul României și Regatul Iugoslaviei, relativ la Regulamentul școlilor primare minoritare din Banat
Declarația Universală a Drepturilor Omului
Primul protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale
Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului
Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială
Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice
Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale
Documentul Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.
Carta de la Paris pentru o Nouă Europă
Raportul întâlnirii C.S.C.E. a experților de minorități naționale, Geneva, 19 iulie 1991
Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare
Declarație cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice
Tratat între România și Republica Federală Germania
Recomandarea 1201
Declarația de la Viena a Conferinței la nivel înalt a șefilor de state și de guverne ai statelor membre ale Consiliului Europei
Carta cetățeniei și drepturile minorităților în Uniunea Europeană
Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale
Comentariu asupra prevederilor Convenției-cadru
Tratat de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară
Recomandările de la Haga referitoare la drepturile minorităților naționale la educație
Notă explicativă la Recomandările de la Haga referitoare la drepturile minorităților naționale la educație
Tratat cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina

Proiecte de legi

Legea minorităților naționale, varianta 1 / Inițiator Consiliul pentru Minoritățile Naționale

Legea Minorităților Naționale, varianta 2 / Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale

Legea minorităților naționale / Inițiator: Grupul Parlamentar al minorităților naționale

Lege privind minoritățile naționale și comunitățile autonome / Inițiator: Grupul Parlamentar al UDMR din Camera Deputaților

Legea protecției minorităților naționale din România / Inițiator: Forumul Democratic al Germanilor

Lege privind minoritățile naționale / Inițiator: APADOR-Comitetul Helsinki Român

DOCUMENTE INTERNE

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba Iulia

din 18 Noembrie / 1 Decembrie 1918

[...]

În legătură cu acestea, ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate opoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa propri prin indivizi din sînul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc. [...] □

Constituția din 28 martie 1923

Articolul 5

Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățămîntului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație, și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi.

Articolul 7

(1) Deosebirea de credințe religioase și confesiuni, de origină etnică și de limbă, nu constituie în România o piedică spre a dobîndi drepturile civile și politice și a le exercita. □

Legea Nr. 86 pentru Statutul Naționalităților Minoritare

Ministerul Naționalităților Minoritare

Decretul Nr. 309 din 6 februarie 1945

Monitorul Oficial Nr. 30 din 7 februarie 1945

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Articolul 4

Cetățenii români, aparținînd unor naționalități de altă limbă, rasă sau religie, decît cea română, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt, ca și ceilalți cetățeni români.

Orice îngrădire, directă sau indirectă a drepturilor cetățenilor, sau invers, stabilirea de privilegii, directe sau indirecte, pentru cetățeni, pe temeiul rasei, religiei sau naționalității lor, precum și orice propovăduire a exclusivismului sau a urei și disprețului de rasă, religie sau naționalitate, se pedepsesc de lege.

Articolul 5

Fiecare cetățean român este singur îndreptățit a-și stabili limba maternă sau naționalitatea sa. Orice amestec din partea oricărei autorități în această privință, este interzisă, organele oficiale fiind obligate a accepta indicația cetățeanului respectiv.

CAPITOLUL II

Dispozițiuni speciale

Secția II. Dispozițiuni privitoare la învățământ

Articolul 18

Statul Român asigură învățământul în limba maternă prin școlile de Stat primare, secundare și superioare pentru naționalitățile conlocuitoare care posedă un număr suficient de școlari solicitanți și cu excepția localităților unde școlile particulare confesionale corespund acestei necesități. Corpul didactic în școlile de Stat, sau secțiile lor, de altă limbă decât cea română, va fi recrutat de preferință din naționalitatea respectivă.

Articolul 19

Dispozițiunile ce se aplică școlilor particulare confesionale românești, se aplică și școlilor particulare confesionale ale naționalităților.

Articolul 20

La examenele, inclusiv bacalaureatul, atît în școlile de Stat, șau secțiile lor, de altă limbă decât cea română, cît și în școlile particulare confesionale ale naționalităților respective, elevii vor fi examinați în limba în care li s-au predat materiile, în afară de cazul că însuși elevul dorește să fie examinat în limba română.

Articolul 21

Școlile particulare confesionale ale naționalităților se vor bucura de același sprijin material al Statului, ca și școlile particulare confesionale românești.

Articolul 22

Pe lângă Facultatea de Drept și cea de Litere și Filozofie de la Universitatea din Cluj, se vor înființa catedre cu limba de predare maghiară și germană, după necesități, avîndu-se în vedere numărul studenților respectivi. □

Regulamentul Nr. 12* pentru aplicarea Legii Nr. 86

din 7 Februarie 1945 pentru Statutul Naționalităților

Președenția Consiliului de Miniștri

Decretul Nr. 2760 din 10 Septembrie 1946

Monitorul Oficial Nr. 218 din 20 Septembrie 1946

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Articolul IV (Art. 4 din Statut)

Statutul garantează tuturor cetățenilor români, fără deosebire de rasă, naționalitate sau limbă, libertatea și egalitatea de tratament în drept și în fapt, în fața autorităților publice de orice fel.

Stabilirea de privilegii sau îngrădirea directă ori indirectă a drepturilor cetățenilor români pe temeiul vreunui din considerentele enumerate la art. I, precum și propovăduirea exclusivismului, urei sau disprețului de rasă, religie ori naționalitate, se pedepsesc potrivit dispozițiunilor Legii Nr. 630 din 6 August 1945.

Autoritățile sînt obligate a interveni ori de cîte ori se încearcă nesocotirea acestor dispozițiuni de către organe oficiale sau persoane particulare.

Articolul V (Art. 5 din Statut)

Subsecretariatul de Stat al Naționalităților este, potrivit legilor de organizare și dispozițiilor Legilor Nr. 86 din 7 Februarie 1945 și Nr. 629 din 6 August 1945, autoritatea ierarhică administrativă supremă pentru rezolvarea problemelor în legătură cu aplicarea Statutului Naționalităților.

Articolul VI (Art. 6 din Statut)

Orice cetățean român este liber îndreptățit a-și stabili naționalitatea și limba sa maternă, în cadrul potrivit prevederilor legii Nr. 629 din 6 August 1945 și regulamentul ei.

CAPITOLUL II

Dispozițiuni generale

Secția II-a. Dispozițiuni privitoare la învățămînt

Articolul XXX (Art. 18 din Statut)

Statul Român asigură învățămîntul în limba maternă prin școlile de Stat primare, secundare și superioare pentru naționalitățile conlocuitoare care posedă un număr suficient de școlari solicitanți și cu excepția localităților unde școlile particulare confesionale corespund acestei necesități. Corpul didactic în școlile de Stat sau secțiile lor, de altă limbă decît cea română, va fi recrutat de preferință din naționalitatea respectivă.

Articolul XXXI (Art. 19 din Statut)

Dispozițiunile ce se aplică școlilor particulare confesionale românești din Ardeal, se aplică și școlilor particulare confesionale ale naționalităților.

Articolul XXXII (Art. 20 din Statut)

La examene, inclusiv bacalaureatul, atît în școlile de Stat sau secțiile lor de altă limbă decît cea română, cît și în școlile particulare confesionale ale naționalităților respective, elevii vor fi examinați în limba în care li s-au predat materiile, în afară de cazul că însuși elevul dorește să fie examinat în limba română.

Articolul XXXIII (Art. 21 din Statut)

Școlile particulare confesionale ale naționalităților, se vor bucura de aceleași sprijin material al Statului ca și școlile particulare confesionale românești din Ardeal.

Articolul XXXIV (Art. 18-22 incl. Statut)

Aplicarea dispozițiunilor din prezenta secțiune se va face de către Ministerul Educației Naționale, în conformitate cu legile, regulamentele și deciziunile respective. □

Constituția din 13 aprilie 1948

[...]

Articolul 24

(1) În Republica Populară Română se asigură naționalităților conlocuitoare dreptul de folosire a limbei materne și organizarea învățămîntului de toate gradele în limba maternă. Administrația și justiția, în circumscripțiile locuite și de populații de altă naționalitate decît cea română, vor folosi oral și scris și limba naționalității respective și vor face numiri de funcționari din sînul naționalității respective sau din altă naționalitate, care cunosc limba populației locale. [...] □

Constituția din 24 septembrie 1952

[...]

Articolul 82

În Republica Populară Română se asigură minorităților naționale folosirea liberă a limbii materne, învățământul de toate gradele în limba maternă, cărți, ziare și teatre în limba maternă. În raioanele locuite și de populații de altă naționalitate decât cea română, toate organele și instituțiile vor folosi oral și scris limba naționalităților respective și vor face numiri de funcționari din rîndul naționalităților respective sau al altor localnici care cunosc limba și felul de trai al populației locale. [...] □

Constituția din 21 august 1965

[...]

Titlul II. Drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor

Articolul 22

În Republica Socialistă România, naționalităților conlocuitoare li se asigură folosirea liberă a limbii materne, precum și cărți, ziare, reviste, teatre, învățământul de toate gradele, în limba proprie. În unitățile administrativ-teritoriale locuite și de populație de altă naționalitate decât cea română, toate organele și instituțiile folosesc oral și scris și limba naționalității respective și fac numiri de funcționari din rîndul acestora sau al altor cetățeni care cunosc limba și felul de trai al populației locale. [...] □

Legea învățământului Nr. 28 din 1978

[...]

CAPITOLUL III.

Învățământul în limbile naționalităților conlocuitoare

Articolul 106

(1) În unitățile administrativ-teritoriale locuite și de populație de altă naționalitate decât cea română se organizează, în conformitate cu normele unitare de structură, unități de învățământ, secții, clase sau grupe cu predarea și în limbile naționalităților respective.

(2) La școlile profesionale, școlile de maiștri, cursurile de calificare și învățământul agrozootehnic de masă, care funcționează în aceste localități, activitățile didactice se pot desfășura și în limbile naționalităților conlocuitoare.

Articolul 109

La concursurile de admitere, organizate potrivit legii, candidații din rîndul naționalităților conlocuitoare au dreptul de a susține probele în limba naționalității lor la disciplinele pe care le-au studiat în această limbă.

[...] □

Declarația Frontului Salvării Naționale cu privire la drepturile minorităților naționale din România

6 ianuarie 1990

[...] Conjugarea intereselor minoritare specifice cu cele ale națiunii majoritare este o condiție de bază a unei conviețuiri armonioase, a încrederii reciproce. Egalitatea reală, deplină în drepturi înseamnă, în același timp, și asumarea egală a obligațiilor care decurg din legile țării, precum și din normele morale bazate pe cele mai bune tradiții ale destinului comun multisecular.

În politica sa față de minoritățile naționale, Frontul Salvării Naționale pornește de la principiul că democrația este una și indivizibilă. Nu poate exista democrație distinctă numai pentru români, sau numai pentru maghiari, sau pentru orice altă naționalitate. [...]

Având în vedere trista moștenire lăsată de regimul dictatorial și pornind de la principiile enunțate mai sus, Frontul Salvării Naționale consideră necesară elaborarea unor garanții constituționale ale drepturilor și libertăților individuale și colective ale minorităților naționale. [...]

În cadrul programului de asigurare a pluralismului și a democrației în țara noastră, minoritățile naționale vor avea posibilitatea realizării, fără nici o îngrădire, a tuturor aspirațiilor, atât din punctul de vedere al organizării, cât și al afirmării intereselor lor specifice.

Prin urmare, Frontul Salvării Naționale proclamă:

[...] 3. Se vor lua măsuri, stabilite prin lege, pentru a asigura cadrul instituțional necesar exercitării drepturilor fundamentale ale minorităților, folosirea limbii materne, promovarea culturii naționale și apărarea identității etnice. În acest scop, se va institui și un minister al minorităților naționale. [...] □

Declarația Guvernului României cu privire la minoritățile naționale

20 noiembrie 1991

[...]

Drept urmare, Guvernul României va veghea, alături de celelalte instituții ale statului român, la respectarea egalității în drepturi a tuturor cetățenilor și a drepturilor persoanelor care fac parte din minorități, favorizând păstrarea identității lor etnice, lingvistice, culturale și religioase. Aceste drepturi vor fi exercitate cu respectarea unității și integrității teritoriale a României, în condiții de loialitate față de statul român, a persoanelor care fac parte din minorități.

Guvernul român, fidel angajamentelor asumate prin documentele la care a subscris, asigură persoanelor care fac parte din minorități dreptul la învățătură în limba maternă, în conformitate cu reglementările legale, și de a folosi în mod liber limba maternă, libertatea de a profesa și practica propria lor religie, de a asigura educația religioasă și morală a copiilor lor, dreptul de a avea propria lor viață culturală, precum și propriile instituții culturale. [...] □

Constituția din 21 noiembrie 1991

*intrată în vigoare în urma referendumului național
din 8 decembrie 1991*

TITLUL II

Capitolul II

Drepturile și libertățile fundamentale

Articolul 32 — Dreptul la învățătură

[...]

(3) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă sînt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.

[...]

(7) Statul asigură libertatea învățămîntului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățămîntul religios este organizat și garantat prin lege. [...] □

Legea învățămîntului Nr. 84. din 1995

Articolul 8

(1) Învățămîntul de toate gradele se desfășoară în limba română. În fiecare localitate se organizează și funcționează clase cu limba de predare română.

(2) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și de a putea fi instruite în această limbă sînt garantate, în condițiile prezentei legi.

(3) Studiul și însușirea în școală a limbii române, ca limbă oficială de stat, sînt obligatorii pentru toți cetățenii români, indiferent de naționalitate.

(4) Atît în învățămîntul de stat, cît și în cel particular, documentele școlare oficiale se întocmesc în limba română.

Articolul 9

(1) Planurile învățămîntului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară. În învățămîntul primar religia este disciplină obligatorie, în învățămîntul gimnazial este opțională, iar în învățămîntul liceal și profesional, este facultativă. Elevul, cu acordul părintelui sau al tutorului legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea.

(2) Cultele recunoscute oficial de stat pot solicita Ministerului Învățămîntului organizarea unui învățămînt specific, corespunzător necesităților de pregătire ale personalului de cult, numai pentru absolvenții învățămîntului gimnazial sau liceal, după caz. Ele răspund de elaborarea programelor de studii, care se aprobă de Secretariatul de Stat pentru Culte și de Ministerul Învățămîntului. [...]

Articolul 12

(2) Organizarea și conținutul învățămîntului nu pot fi structurate după criterii exclusiviste și discriminatorii de ordin ideologic, politic, religios sau etnic. Nu sînt considerate a fi structurate după criterii exclusiviste și discriminatorii unitățile și instituțiile de învățămînt create din nevoi de ordin religios sau lingvistic, în care predarea corespunde alegerii părinților sau tutorilor legali instituiți ai elevilor. [...]

Articolul 22

(1) Studiile gimnaziale se încheie cu susținerea unui examen de capacitate, structurat pe baza unei metodologii elaborate de Ministerul Învățămîntului la următoarele discipline: Limba și literatura română,

Matematică, Istoria românilor și Geografia României. Elevii aparținând minorităților naționale care frecventează cursurile gimnaziale în limba maternă susțin și o probă la Limba și literatura maternă. [...]

Articolul 25

(4) Concursul de admitere în liceu constă din următoarele probe:

b) Limba și literatura maternă — scris, probă susținută de candidații care se înscriu la concursul de admitere pentru clase cu limbi de predare ale minorităților naționale.

Articolul 26

(1) Studiile liceale se încheie cu un examen de bacalaureat, diversificat în funcție de profilul liceului, de profilul clasei și de opțiunea elevului. Examenul de bacalaureat constă din susținerea următoarelor probe:

[...] b) Limba și literatura maternă — scris și oral, pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale. [...]

d) Istoria românilor — oral. [...]

Articolul 41

(2) Integrarea școlară a copiilor cu cerințe educative speciale se realizează prin unități de învățământ special, în grupe și clase speciale din unități preșcolare și școlare obișnuite, sau în unități de învățământ obișnuite, inclusiv în unități cu predare în limbile minorităților naționale. [...]

Articolul 104

Învățământul particular funcționează potrivit legii dacă:

a) este organizat și funcționează pe principiul non-profit;

b) este organizat și funcționează pe principii nediscriminatorii și respinge ideile, curentele și atitudinile antidemocratice, xenofobe, șovine și rasiste;

c) respectă standardele naționale. [...]

CAPITOLUL XII

Învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale

Articolul 118

Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă la toate nivelurile și formele de învățământ, în condițiile prezentei legii.

Articolul 119

(1) În funcție de necesitățile locale, se pot organiza la cerere, în condițiile legii, grupe, clase, secții sau școli cu predarea în limbile minorităților naționale.

(2) Alineatul (1) al acestui articol se va aplica fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale și predării în această limbă.

Articolul 120

(1) Limba și literatura română se predau în învățământul primar după programe de învățământ și manuale școlare elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă. În învățământul gimnazial și liceal, Limba și literatura română se predau după programe de învățământ și manuale școlare identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română.

(2) În învățământul gimnazial și liceal, Istoria românilor și Geografia României se predau în limba română, după programe și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română. Examinarea la aceste discipline se face în limba română. În învățământul primar, aceste discipline se predau în limba maternă.

(3) În programele și manualele de Istorie universală și Istoria românilor se vor reflecta istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial se introduce, la cerere, ca disciplină de studiu, Istoria și tradițiile minorității naționale, cu predare în limba maternă. Programele analitice și manualele la această disciplină sînt aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 121

Elevilor aparținînd minorităților naționale care frecventează unități de învățămînt cu predarea în limba română li se asigură, la cerere și în condițiile legii, ca disciplină de studiu, limba și literatura maternă, precum și istoria și tradițiile minorității respective.

Articolul 122

(1) În învățământul de stat profesional, liceal — tehnic, economic, administrativ, agricol, silvic, agronom — cît, și în învățământul postliceal, pregătirea de specialitate se face în limba română, asigurîndu-se, în funcție de posibilități, însușirea terminologiei de specialitate și în limba maternă.

(2) În învățământul medical universitar de stat, în cadrul secțiilor existente, pregătirea de specialitate se poate face în continuare în limba maternă, cu obligația însușirii terminologiei de specialitate în limba română.

Articolul 123

În învățământul universitar de stat se pot organiza, la cerere și în condițiile prezentei legi, grupe și secții cu predarea în limba maternă pentru pregătirea personalului necesar în activitatea didactică și cultural-artistică.

Articolul 124

În învățământul de toate gradele, concursurile de admitere și examenele de absolvire se susțin în limba română. Concursurile de admitere și examenele de absolvire pot fi susținute în limba maternă la școlile, clasele și specializările la care predarea se face în limba maternă respectivă, în condițiile prezentei legi.

Articolul 125

Ministerul Învățământului asigură, în limba de predare, pregătirea și perfecționarea personalului didactic, precum și manuale școlare și alte materiale didactice.

Articolul 126

În conducerea unităților și instituțiilor de învățămînt în care există grupe, clase sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, se asigură o reprezentare proporțională a cadrelor didactice din rîndul minorităților, cu respectarea competenței profesionale. [...]

Articolul 143

(2) În structura inspectoratelor școlare din județele cu învățămînt și în limbile minorităților naționale sînt cuprinși și inspectori școlari pentru acest învățămînt. [...]

Articolul 154

(5) Candidatul la concursul pentru ocuparea unui post didactic cu predare în altă limbă decît aceea în care și-a făcut studiile superioare, susține, în fața unei comisii de specialitate, un test de cunoaștere a limbii în care urmează să facă predarea.[...]

Articolul 180

Asupra dreptului copilului minor de a urma școala în limba română sau în limba unei minorități naționale hotărăște părintele sau tutorele legal instituit.

Ordonanța de urgență Nr. 36
pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995

10 iulie 1997

În temeiul art. 114 alin. (4) din Constituția României,
Guvernul României emite următoarea ordonanță de urgență:

4. Articolul 8 va avea următorul cuprins:

„Art. 8. — (1) Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. Acesta se desfășoară, în condițiile prezentei legi, și în limbile minorităților naționale, precum și în limbi de circulație internațională.
(2) În fiecare localitate se organizează și funcționează unități, clase sau formații de studiu cu limba de predare română, și, după caz, cu predarea în limbile minorităților naționale, ori se asigură școlarizarea în limba maternă în alte localități.
(3) Studiul în școală al limbii române, ca limbă oficială de stat, este obligatoriu pentru toți cetățenii români, indiferent de naționalitate. Planurile de învățământ trebuie să cuprindă numărul necesar de ore — și, totodată, se vor asigura condițiile — care să permită însușirea limbii oficiale de stat.
(4) Atît în învățământul de stat, cît și în cel particular, documentele școlare, nominalizate prin ordinul ministrului învățământului, se întocmesc în limba română. Celelalte documente școlare pot fi redactate în limba de predare. Unitățile și instituțiile de învățământ pot efectua traduceri ale documentelor școlare proprii.”

5. Articolul 9 va avea următorul cuprins:

„Art. 9 — (1) Planurile învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară.

Elevul, cu acordul părintelui sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea.

(2) Cultele recunoscute oficial de către stat pot solicita Ministerului Învățământului organizarea unui învățământ specific corespunzător necesităților de pregătire a personalului de cult, precum și înființarea și funcționarea unor structuri de învățământ laic, în sistemul național de învățământ, sub coordonarea și controlul Ministerului Învățământului. Susținerea materială acestor structuri se asigură de către cultul respectiv și parțial de către stat, potrivit unor norme aprobate de Guvern. Cultele recunoscute oficial de către stat răspund de elaborarea planurilor de învățământ și a programelor analitice care se aprobă de Secretariatul de Stat pentru Culte și de Ministerul Învățământului.” [...]

8. Alineatul (1) al articolului 22 va avea următorul cuprins:

„Art. 22 — (1) Studiile gimnaziale se încheie cu susținerea unui examen național de capacitate, structurat pe baza unei metodologii elaborate de către Ministerul Învățământului, la Limba și literatura română, Matematică și la o probă de cultură generală, cuprinzînd subiecte din discipline studiate. Elevii aparținînd minorităților naționale, care frecventează cursurile gimnaziale în limba maternă, susțin o probă la limba și literatura maternă.” [...]

11. Alineatele (1) și (3) ale articolului 26 vor avea următoarul cuprins:

(1) Studiile liceale se încheie cu examen național de bacalaureat, diversificat în funcție de profilul liceului, de profilul clasei și de opțiunea elevului. Examenul național de bacalaureat constă în susținerea următoarelor probe:

[...] b) Limba și literatura maternă — scris și oral, pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale; [...]

d) Istoria românilor — oral. [...]

34. Articolul 118 va avea următorul cuprins:

„Art. 118 — Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate tipurile, nivelurile și formele de învățământ, în condițiile prezentei legi.”

35. Alineatele (1) și (2) ale articolului 120 vor avea următorul cuprins:

„Art. 120 — (1) Disciplina Limba și literatura română se predă în învățământul primar și gimnazial după programe de învățământ și manuale școlare elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă. În învățământul liceal, disciplina Limba și literatura română se predă după programe de învățământ și manuale școlare identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română.

(2) În învățământul primar, disciplinele Istoria românilor și Geografia României se predau în limba maternă, după programe și manuale identice cu cele pentru clasele cu predarea în limba română, cu obligația transcrierii și însușirii toponimiei și a numelor proprii românești în limba română.”

36. Articolul 122 va avea următorul cuprins:

„Art. 122 — În învățământul de stat profesional, liceal și postliceal de specialitate predarea se poate face în limba maternă, la cerere, în condițiile legii, cu obligația însușirii terminologiei de specialitate în limba română.”

37. Articolul 123 va avea următorul cuprins:

„Art. 123 — (1) În învățământul universitar de stat se pot organiza, în condițiile legii, la cerere, grupe, secții, colegii, facultăți și instituții de învățământ cu predarea în limba maternă. În acest caz, se va asigura însușirea terminologiei de specialitate în limba română.”

38. Articolul 124 va avea următorul cuprins:

„Art. 124 — În învățământul de toate gradele și nivelurile, probele de admitere și probele examenelor de absolvire pot fi susținute în limba în care au fost studiate disciplinele respective, în condițiile legii.” [...]

59. Articolul 180 va avea următorul cuprins:

„Art. 180 — Asupra dreptului copilului minor de a urma învățământul obligatoriu în limba română sau în limba unei minorități naționale hotărăște părintele sau tutorele legal instituit.” □

Declarație

referitoare la poziția Consiliului Minorităților Naționale în legătură cu Ordonanța de urgență privind modificarea Legii învățământului

12 noiembrie 1997

Pentru a contribui la perfecționarea cadrului legislativ al învățământului cu predare în limbile minorităților, domeniu pe care îl consideră esențial în asigurarea unui climat de viață normal și în afirmarea identității fiecărei comunități etnice, Consiliul Minorităților Naționale adoptă următoarea declarație:

Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, membre ale consiliului, sînt solidare în susținerea măsurilor luate de Guvern prin Ordonanța de urgență nr. 36/1997, în parteneriatul cu societatea civilă, asumat în Programul de guvernare la finele anului 1996, solicitînd adoptarea urgentă a actului normativ de către Parlament.

Din discuțiile purtate în cadrul Comisiei pentru învățământ, știință și tineret a C.M.N. reiese clar sprijinul acestora față de noile reglementări, la fel și din luările de poziție transmise în scris de organizații: astfel, Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor, Uniunea Ucrainenilor, Uniunea Croaților, Forumul Democrat al Germanilor și Uniunea Democrată Maghiară din România și-au exprimat acordul deplin cu prevederile ordonanței. Comunitatea „BRATSVO” a Bulgarilor, Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani, Comunitatea Rușilor Lipoveni și Uniunea Sîrbilor din România și-au dat acordul de principiu, formulînd o serie de observații și propuneri pe care le consideră utile pentru modificarea și completarea actului normativ.

Toate aceste propuneri se bazează pe cunoașterea amănunțită a realității din școli, a problemelor cu care acestea se confruntă, fiind izvorâte în cea mai mare parte din dialogul cu elevii și oamenii de la catedră. O sinteză a tuturor acestor observații și propuneri, realizată la nivelul Comisiei pentru probleme de învățământ, știință și tineret, va fi trimisă Ministerului Educației Naționale și comisiilor de specialitate din Senat și din Cameră Deputaților, spre a le folosi în luarea deciziilor ce sînt de competența lor. Ne exprimăm speranța că soluțiile propuse de minorități vor contribui la adoptarea unor reglementări cuprinzătoare, flexibile, moderne în acest domeniu vital care este învățămîntul.

Este regretabil că problema învățămîntului în limba maternă a fost politizată excesiv în ultima perioadă, datorită neînțelegerii unei realități: nu doar minoritatea maghiară vede în noile reglementări soluții juste la probleme reale, și alte minorități se confruntă cu probleme similare sau cu altele specifice. În consecință, problema învățămîntului în limba maternă este una comună tuturor minorităților. Considerăm că pentru a se ajunge la soluția optimă, este necesar ca toate vocile să fie ascultate. Acesta va fi drumul către atingerea unui țel pe care îl împărtășesc atît minoritățile, cît și majoritatea: formarea unui învățămînt de stat modern și eficient care, păstrîndu-și valorile tradiționale, să devină totodată un factor esențial al educării tinerilor în spiritul pluralismului de idei și al toleranței. □

Consiliul Minorităților Naționale

DOCUMENTE INTERNAȚIONALE

Tratat între Principalele Puteri Aliate și Asociate și România semnat la Paris, la 9 decembrie 1919

[...]

Articolul 9

Cetățenii români aparținând minorităților etnice, religioase sau de limbă se vor bucura de același tratament și de același garanții de drept și de fapt ca și ceilalți cetățeni români. Ei vor avea în special dreptul de a-și crea, conduce și controla propriile cheltuieli ale instituțiilor de binefacere, religioase sau sociale, ale școlilor și altor așezăminte de educație, cu dreptul de a folosi în cadrul lor, în mod liber, propria lor limbă și de a-și exercita liber religia.

Articolul 10

În materie de învățământ public, Guvernul român va acorda în orașele și districtele în care locuiește o proporție considerabilă de cetățeni români de altă limbă decât cea română, înlesniri adecvate pentru a asigura ca în școlile primare instrucția să fie oferită în propria lor limbă copiilor acestor cetățeni români. Această stipulare nu va împiedica Guvernul român de a face obligatorie învățarea limbii române în școlile.

Articolul 11

România consimte să acorde sub controlul Statului român, comunităților de secui și sași, în Transilvania, autonomie locală în ceea ce privește chestiunile religioase și școlare.

Articolul 12

România consimte ca, în măsura în care stipulările din articolele precedente afectează unele persoane aparținând unor minorități de rasă, religie sau limbă, ca aceste stipulări să constituie obligații de interes internațional și vor fi puse sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără asentimentul majorității Consiliului Societății Națiunilor. [...]□

Convenție* între Regatul României și Regatul Iugoslaviei, relativ la Regulamentul școlilor primare minoritare din Banat

semnată la Belgrad, la 10 martie 1933

Text oficial francez comunicat de delegatul permanent al Regatului Iugoslaviei pe lângă Societatea Națiunilor. Înregistrarea acestei convenții a avut loc la 3 martie 1934

Majestatea Sa Regele Iugoslaviei
și Majestatea Sa Regele României,

În dorința de a reglementa între Regatul Iugoslaviei și Regatul României chestiunea privitoare la școlile primare minoritare sârbo-croate din Banatul Românesc, precum și școlile minoritare românești din Banatul Iugoslav,

Au hotărât să încheie o convenție în acest scop și-au numit ca plenipotențieri ai lor, reprezentând pe Majestatea Sa Regele Iugoslaviei:

Domnul Bogoljub D. JEVTIC, ministru al afacerilor străine;

pe Majestatea Sa Regele României:

Domnul Alexandru N. IACOVAKY, ministru plenipotențiar, director în Ministerul Afacerilor Străine la București;

Care după ce și-au comunicat deplinele puteri, găsite în formă bună și legală, au căzut de acord asupra următoarelor dispoziții:

Articolul întâi

Școlile primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc, precum și școlile primare minoritare românești din Banatul iugoslav vor fi școli publice de Stat, conform legilor și regulamentelor școlare în vigoare în Regatul României, respectiv în Regatul Iugoslaviei.

Articolul 2

În școlile primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc și în școlile primare minoritare românești din Banatul iugoslav limba de predare va fi limba sîrbo-croată, respectiv limba română. Începînd cu al treilea an se va preda limba română, respectiv limba sîrbo-croată ca obiect de studiu șase ore pe săptămînă și trei ore pe săptămînă vor fi, în plus, folosite pentru predarea în limba română, respectiv în limba sîrbo-croată a istoriei și geografiei române, respectiv iugoslave.

Articolul 3

Învățătorii școlilor primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc precum și învățătorii școlilor primare minoritare românești din Banatul iugoslav vor trebui să fie de aceeași confesiune și limbă cu majoritatea elevilor, dar de cetățenie română respectiv iugoslavă.

Articolul 4

În școlile de toate categoriile, învățămîntul religiei cu materia conformă programei de învățămînt stabilite, se va face în limba maternă a elevilor de către preoți, numiți de autoritatea competentă de Stat, conform cu propunerii autorității ecleziastice.

Dacă nu există preot în localitate sau dacă acesta este împiedicat, religia va fi predată de învățător.

Programa analitică a acestui obiect de studiu se va stabili de Ministerul Instrucțiunii Publice de acord cu autoritatea ecleziastică.

Articolul 5

În localitățile unde vor fi douăzeci de sîrbo-croați, respectiv români, în vîrstă de a frecventa școala, se va crea o școală primară minoritară cu un învățător.

Cererea pentru înființarea școlii se va face de către părinții copiilor, iar naționalitatea copiilor va fi stabilită pe baza declarației părinților sau a tutorilor.

Articolul 6

Cele două guverne se vor îngriji să pregătească un număr suficient de învățători calificați, a căror limbă maternă să fie limba sîrbo-croată, respectiv limba română, pentru învățămîntul din școlile primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc, respectiv pentru învățămîntul din școlile primare minoritare românești din Banatul iugoslav.

Pînă în momentul la care toate posturile vacante din școlile sîrbo-croate din Banatul românesc vor fi prevăzute cu învățători care să-și fi terminat studiile în Școli normale din România, precum și atunci cînd posturile vacante din școlile publice românești din Banatul iugoslav vor fi prevăzute cu învățători care își vor fi absolvit cursurile școlilor normale din Iugoslavia, învățătorii cetățeni români, respectiv iugoslavi care vor fi terminat cursurile școlilor normale din Iugoslavia, respectiv din România, vor fi admiși să predea în aceste școli. Acești învățători vor fi supuși unui examen suplimentar de studii naționale într-un interval de trei ani și un an mai tîrziu, la un examen practic, în urma cărora ei vor obține toate drepturile de care beneficiază învățătorii calificați definitiv.

Învățătorii din școlile primare sîrbo-croate din Banatul românesc și învățătorii din școlile primare românești din Banatul iugoslav care au absolvit cursurile Școlii normale înainte de 1 noiembrie 1918 sub vechiul regim austro-ungar și care au trecut examenul de studii naționale, vor fi confirmați definitiv, indiferent dacă au intrat în învățămînt după această dată.

Articolul 7

Numirile învățătorilor școlilor primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc și ale profesorilor Școlii normale din Timișoara, precum și numirile învățătorilor școlilor primare minoritare românești din Banatul iugoslav și ale profesorilor Școlii normale din Vârșeț vor fi plătiți de guvernele statelor respective conform cu prescripțiile legilor lor.

Dacă este vorba de o comună cu populație mixtă, comuna este obligată să dea clădire și mobilier și să întrețină școala; cheltuielile vor fi repartizate populației în mod proporțional cu numărul și cu impozitele plătite de locuitorii interesați.

În localitățile în care minoritatea, în pofida numărului de copii suficient pentru a crea o școală, nu posedă școală, neavînd clădire sau învățător, provizoriu, elevii vor putea frecventa școala de stat. Dar dacă numărul elevilor de vîrstă școlară este inferior celui necesar pentru crearea unei școli primare a minorităților sîrbo-croate, respectiv române, elevii sînt obligați să frecventeze școala primară română, respectiv școala de Stat iugoslavă.

Articolul 8

Pentru pregătirea viitorilor învățători vor fi numiți un număr necesar de profesori la școlile normale din Timișoara și din Vârșeț care vor preda în limba sîrbo-croată, respectiv în limba română cursurile următoare: limba și literatura sîrbo-croată, respectiv română, religia, didactica, metodică, cîntul religios și exercițiile practice.

Profesorii pentru aceste cursuri la Școala normală din Timișoara vor fi aleși în primul rînd dintre cetățenii români, dar de naționalitate sîrbo-croată. Pentru aceste cursuri la Școala normală din Vârșeț, profesorii vor fi aleși mai întîi dintre cetățenii Regatului Iugoslaviei, dar de naționalitate română.

În lipsă de astfel de profesori, cele două guverne respective vor angaja provizoriu prin contract, profesori luați dintre cetățenii calificați din Iugoslavia, respectiv din România.

Elevii Școlii normale din Timișoara și din Vârșeț vor trebui să fie cetățeni români, respectiv iugoslavi, care cunosc limba română, respectiv limba sîrbo-croată și să fie de aceeași confesiune cu minoritatea sîrbo-croată, respectiv română.

În vederea pregătirii elevilor destinați Școlii normale din Timișoara, respectiv Școlii normale din Vârșeț, se va crea o catedră de învățămînt facultativ de limbă sîrbo-croată, respectiv română în primele patru clase de liceu din Timișoara și Vârșeț.

Articolul 9

Atîta timp cît învățătorii calificați pentru școlile primare ale minorității sîrbo-croate din Banatul românesc, respectiv ale minorității române din Banatul iugoslav nu vor fi pregătiți în număr suficient, Ministerele Instrucțiunii Publice ale Regatelor respective se obligă să angajeze, prin contract, numărul de învățători necesari.

Acești învățători trebuie aleși dintre cetățenii iugoslavi pentru Banatul român și printre cetățenii români pentru Banatul iugoslav.

Articolul 10

În vederea completării și menținerii cadrului necesar pentru școlile primare ale minorității sîrbo-croate din Banatul român, respectiv ale minorității românești din Banatul iugoslav, și în caz de nevoie, Guvernul iugoslav va ajuta elevii aleși printre cei ai Școlii normale din Vârșeț de naționalitate română, cetățeni iugoslavi, iar Guvernul român va ajuta elevii aleși printre cei de la Școala normală din Timișoara de naționalitate iugoslavă, cetățeni români.

Articolul 11

Cele două guverne respective vor avea dreptul de a pregăti cărți didactice pentru școlile primare ale minorității sîrbo-croate din Banatul românesc, respectiv ale minorității române din Banatul Iugoslav. Pentru pregătirea acestor cărți ei vor putea consulta pentru materiile laice, experți sîrbo-croați, respectiv români, și pentru manualele de predare a religiei, autoritățile eclesiastice respective.

Articolul 12

În comunele unde există două școli, iugoslavă și română, bugetele precum și direcțiunile școlilor vor fi separate și vor avea comitete școlare care vor stabili și vor executa bugetele, conform cu prescripțiile legilor în vigoare.

Școlile primare sîrbo-croate din Banatul românesc precum și școlile românești din Banatul iugoslav vor fi reprezentate, în mod obligatoriu, de către delegatul lor la comitetul școlar regional. Acest delegat va fi ales în același mod cu ceilalți membri eligibili ai acestui comitet.

Articolul 13

Școlile particulare confesionale sîrbo-croate care există conform legii române din 22 decembrie 1925 vor fi menținute la cererea părinților și a reprezentanților autorităților competente actuale. Vor putea fi create noi școli particulare confesionale, întreținute de autoritatea ecleziastică competentă pe întreg teritoriul Banatului românesc, inclusiv cel din Klissura, conform cu legile în vigoare în România.

Sîrbo-croații din Banatul românesc, respectiv Români din Banatul iugoslav, inclusiv cei ce locuiesc pe teritoriul Klissura, vor putea, dacă le convine, să creeze și să-și conducă pe propria lor cheltuială, școli minoritare private (particulare) de învățămînt primar. Predarea în aceste școli se va face în limba maternă a elevilor. Aceste școli vor fi sub controlul direct al Statului și vor avea drept la publicitate.

Examenele elevilor se vor face de către proprii învățători și certificatele eliberate de aceștia vor fi valabile și echivalente celor de la școlile de Stat.

Articolul 14

Orice grupare de Sîrbo-Croați în Banatul românesc, respectiv orice grupare de Români în Banatul iugoslav, care dorește să înființeze o școală primară minoritară particulară trebuie să constituie o comună școlară.

Fiecare comună școlară își are propriul comitet școlar compus din zece membri aleși la adunarea părinților elevilor dintre părinții elevilor și alte persoane.

După reuniune, comitetul școlar se întrunește și alege președintele, casierul și secretarul. Președintele ales informează asupra acestui fapt comuna politică, și îi înmînează toate documentele referitoare la alegeri. Începînd cu acea zi, dacă nu se formulează nici o obiecție asupra corectitudinii alegerii, comitetul școlar își ia în primire toate funcțiile ce îi sînt impuse de către această înțelegere, ca și de regulamentele școlare în vigoare.

Articolul 15

În afara îndeplinirii obligațiunilor prescrise prin legile în vigoare, competența comitetului școlar se întinde și asupra următoarelor:

1. Să asigure școlii clădirea, mobilierul, materialul didactic și tot ceea ce este necesar pentru funcționarea regulată a școlii;
2. Să pregătească datele asupra numărului de elevi de vîrstă școlară și să întreprindă pe lîngă Ministrul Instrucțiunii Publice, demersurile necesare pentru obținerea autorizației de a deschide școala conform prescrierilor prezentei convenții;
3. Să aleagă învățătorii și să ceară aprobarea necesară Ministerului Instrucțiunii Publice;
4. Plata învățătorilor numiți nu poate fi inferioară a celei primite de învățătorii de Stat, ca de altfel plata întregului personal școlar;
5. Aplicarea măsurilor disciplinare în primă instanță în privința corpului profesoral (de învățători);
6. Întreținerea școlii, a clădirilor școlare, precum și stabilirea bugetului școlar;
7. Să asigure școlii, directorului său și personalului care locuiește în imobilul școlar combustibilul necesar;
8. Să înscrie elevii noi la începutul fiecărui an școlar și să prezinte această listă Ministerului Instrucțiunii Publice;
9. Transcrierea imobilelor școlare în registrele funciare instituite în tribunalele competente;
10. Să vegheze ca nici unul din imobilele școlare să nu poată fi înstrăinat sau ipotecat în alte scopuri, decît cele prevăzute prin legile în vigoare și fără aprobarea Ministerului Instrucțiunii Publice;
11. Să prezinte Ministerului Instrucțiunii Publice, la începutul anului școlar, lista comitetului școlar.

Articolul 16

Învățătorii școlilor minoritare particulare trebuie să fie cetățeni ai Regatului României, respectiv ai Regatului Iugoslaviei și să aibă aceleași calificări cu învățătorii din școlile primare publice.

În lipsa acestor învățători, în decursul primilor cinci ani, atîta timp cît durează pregătirea unui personal calificat pentru învățămînt, se pot angaja prin contract în școlile minoritare particulare, cu aprobarea Ministerului Instrucțiunii publice, învățători care să posede calificarea necesară. Acești învățători sînt obligați ca în termen de trei ani să susțină examenul grupului de materii naționale (limba de Stat, literatura, istoria și geografia) în fața unei comisii și conform programului determinat de Ministerul Instrucțiunii Publice și, după aceea, în termen de un an, examenul practic de învățător.

Pentru a facilita aceste examene, Ministerul Instrucțiunii publice va putea organiza cursuri de vacanță cu frecvență obligatorie pentru toți învățătorii angajați prin contract. Învățătorii din școlile minoritare particulare sînt obligați să predea conform programei prescrise pentru acest fel de școli și să respecte toate reglementările și indicațiile în vigoare pentru școlile primare publice în general.

Directorul școlii, propus de comitetul școlar și confirmat de ministrul Instrucțiunii publice, are sarcina de a întreține întreaga corespondență cu Ministerul Instrucțiunii publice.

Articolul 17

La cererea comitetelor școlare se vor putea crea grădinițe cu limba de predare sîrbo-croată, respectiv română, dacă numărul de copii fixat prin prezenta convenție este asigurat.

Articolul 18

În cazurile în care învățătorii de naționalitate sîrbo-croată care predau în școlile confesionale sîrbo-croate din Banatul românesc și autorizați în prealabil de autoritatea ecleziastică competentă vor trece în serviciul școlilor române de Stat, ei se vor bucura de tratamentul și indemnizațiile de care se bucură învățătorii de Stat în România. Anii de serviciu prestați în școlile confesionale le vor fi calculați pentru avansare și pentru drepturile la pensie conform cu legile în vigoare în România.

Articolul 19

Prezenta convenție va intra în vigoare după schimbarea instrumentelor de ratificare de către guvernele repective.

De bună credință, plenipotențiarilor respectivi au semnat prezenta convenție și au aplicat sigiliile (ștampilele).

□

*Făcut la Belgrad, în original, dublu, în franceză la
10 martie 1933*

Notă:

* Schimbul de ratificări a avut loc la București la 26 septembrie 1933.

Declarația Universală a Drepturilor Omului

adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la 10 decembrie 1948

[...]

Articolul 7

Toți oamenii sînt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare. [...]

Articolul 26

2. [...] El [învățămintul] trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța, prietenia între toate popoarele și toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii. [...] □

Primul protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

adoptat la Paris, 20 martie 1952

[...]

Articolul 2

Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și învățămîntului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățămînt conform convingerilor lor religioase și filozofice. [...] □

Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățămîntului

*adoptată de Conferința generală a U.N.E.S.C.O.,
la Paris, la 14 decembrie 1960*

România a ratificat Convenția prin Decretul nr. 149 din 2 aprilie 1964

Articolul 1

1. În sensul prezentei convenții, termenul de „discriminare” cuprinde orice distincție, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică, sau orice altă opinie, origine națională sau socială, situație economică sau naștere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățămîntul și mai ales:

- a) – Înlăturarea unei persoane sau unui grup de la accesul la diversele tipuri sau grade de învățămînt;
- b) – Limitarea la un nivel inferior a educației unei persoane sau a unui grup;
- c) – Sub rezerva celor stabilite în art. 2 al prezentei Convenții, instituirea sau menținerea unor sisteme sau instituții de învățămînt separate pentru persoane sau grupuri; sau
- d) – Plasarea unei persoane sau unui grup într-o situație incompatibilă cu demnitatea umană.

2. În sensul prezentei Convenții, cuvîntul „învățămînt” se referă la diverse tipuri și diferite grade de învățămînt și cuprinde accesul la învățămînt, nivelul și calitatea sa, precum și condițiile în care este predat.

Articolul 2

În cazul cînd sînt admise de către State, situațiile următoare nu sînt considerate că ar constitui discriminări în sensul articolului 1 al prezentei Convenții:

- a) – Crearea sau menținerea de sisteme sau de instituții de învățămînt separate pentru elevii de cele două sexe, cînd aceste sisteme sau instituții prezintă înlesniri echivalente de acces la învățămînt, dispun de cadre didactice cu aceeași calitate, și permit să se urmeze aceleași programe de studii sau programe de studii echivalente;
- b) – Crearea sau menținerea, din motive de ordin religios sau lingvistic, de sisteme sau instituții separate în care se predă un învățămînt care corespunde alegerii părinților sau tutorilor legali ai elevilor, dacă adeziunea la aceste sisteme sau frecventarea acestor instituții rămîne facultativă și dacă învățămîntul predat este în conformitate cu normele care ar fi putut fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente, în special pentru învățămîntul de același grad;

c) – Crearea sau menținerea de instituții de învățământ particulare, dacă aceste instituții au drept obiect nu asigurarea excluderii unui grup oarecare, ci sporirea posibilităților de învățământ pe care le oferă puterea publică, dacă funcționarea lor corespunde acestui țel și dacă învățământul predat este conform cu normele care ar fi putut fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente, în special pentru învățământul de același grad.

Articolul 3

În scopul de a elimina sau preveni orice discriminare în sensul prezentei Convenții, Statele Participante își iau angajamentul:

- a) – să abroge orice dispoziții legislative și administrative și să pună capăt oricăror practici administrative care ar comporta o discriminare în domeniul învățământului;
- b) – să ia măsurile necesare, la nevoie pe cale legislativă, pentru a nu se face nici o discriminare la admiterea elevilor în instituțiile de învățământ;
- c) – să nu admită, în ceea ce privește cheltuielile de școlarizare, atribuirea de burse sau orice alte forme de ajutorare a elevilor, acordarea de autorizații sau înlesniri care pot fi necesare pentru urmarea studiilor în străinătate, nici o diferență de tratament între naționali din partea autorităților, afară de cele care se bazează pe merite sau pe nevoi;
- d) – să nu admită, în cazul unui ajutor eventual, dat sub orice formă, de către autoritățile publice instituțiilor de învățământ, nici o preferință sau restricție bazate exclusiv pe faptul că elevii aparțin unui grup determinat. [...]

Articolul 4

Statele Participante la prezenta Convenție își iau în plus angajamentul să formuleze, să dezvolte și să aplice o politică națională menită să promoveze prin metode adaptate circumstanțelor și obiceiurilor naționale, egalitatea de posibilități și de tratament în domeniul învățământului și mai ales:

- a) – să instituie învățământul primar obligatoriu și gratuit; să generalizeze și facă accesibil pentru toți învățământul mediu sub diversele sale forme; să facă accesibil pentru toți, în funcție de capacitățile fiecăruia, în condiții de egalitate deplină, învățământul superior; să asigure executarea de către toți a obligației școlare prevăzute de lege;
- b) – să asigure în toate instituțiile de învățământ public de același grad un învățământ de același nivel și condiții echivalente în ceea ce privește calitatea învățământului predat;
- c) – să încurajeze și să intensifice prin mijloace adecvate, educația persoanelor care n-au urmat învățământul primar sau care nu l-au dus până la capăt și să le permită să-și urmeze studiile în funcție de aptitudinile lor;
- d) – să asigure fără discriminare pregătirea pentru profesiunea didactică.

Articolul 5

1. Statele Participante la prezenta Convenție convin:

- a) – că educația trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității umane și întărirea respectului drepturilor omului și a libertăților fundamentale și că ea trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale sau religioase precum și dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii;
- b) – că este necesar să se respecte libertatea părinților și, dacă este cazul a tutorilor legali: 1. să aleagă pentru copiii lor instituții de învățământ altele decât acelea ale Statului, dar corespunzătoare normelor minime care pot fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente; și 2. să asigure, conform modalităților de aplicare proprii legislației fiecărui Stat, educația religioasă și morală a copiilor în conformitate cu propriile lor convingeri; de asemenea, nici o persoană sau nici un grup nu trebuie să fie constrânse să primească o instrucție religioasă incompatibilă cu convingerile lor;
- c) – că este necesar să se recunoască membrilor minorităților naționale dreptul de a exercita activități educative proprii, inclusiv de a deschide școli și, conform cu politica fiecărui Stat, în materie de educație, de a utiliza sau preda în propria lor limbă, însă cu condiția ca:
 - i) acest drept să nu fie exercitat într-un mod care să împiedice pe membrii minorităților de a înțelege limba și cultura întregii colectivități și de a lua parte la activitățile ei sau care ar compromite suveranitatea națională;

- ii) nivelul învățaturii predate în aceste școli să nu fie inferior nivelului general prescris sau aprobat de către autoritățile competente; și
- iii) frecventarea acestor școli să fie facultativă.
2. Statele participante la prezenta Convenție se obligă să ia toate măsurile necesare pentru asigurarea aplicării principiilor enunțate în paragraful 1 al prezentului articol. □

Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială

adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la 21 decembrie 1965

România a aderat la Convenție prin

Decretul nr. 345 din 14 iulie 1970

[...]

Articolul 7

Statele părți se angajează să ia măsuri imediate și eficace în domeniile învățămîntului, educației, culturii și informației, pentru a lupta împotriva prejudecăților ce duc la discriminare rasială și pentru a favoriza înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni și grupuri rasiale și etnice, ca și pentru a promova scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite, ale Declarației universale a drepturilor omului, ale Declarației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și ale prezentei convenții. □

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

adoptat de Adunarea generală a O.N.U. la 16 decembrie 1966

România a ratificat Pactul prin

Decretul nr. 212 din 31 octombrie 1974

[...]

Articolul 27

În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice, persoanele aparținînd acestor minorități nu pot fi lipsite de dreptul de a avea, în comun cu ceilalți membri ai grupului lor, propria lor viață culturală, de a profesa și practica propria lor religie sau de a folosi propria lor limbă. [...] □

Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

adoptat de Adunarea generală a O.N.U. la 16 decembrie 1966

România a ratificat Pactul prin

Decretul nr. 212 din 31 octombrie 1974

[...]

Articolul 13

1. [...] Ele [statele părți] sînt de acord [...] că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale, etnice sau religioase și să încurajeze dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii. [...] □

Documentul Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.

adoptat de reprezentanții statelor participante la

procesul C.S.C.E. la 29 iunie 1990

România a acceptat Documentul Final

IV

[...]

(31) Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul să exercite pe deplin și efectiv drepturile omului și libertățile lui fundamentale, fără nici o discriminare și în deplină egalitate în fața legii.

Statele participante vor adopta, dacă e cazul, măsuri speciale avînd drept scop garantarea pentru persoanele aparținînd minorităților naționale a deplinei egalități cu ceilalți cetățeni în exercitarea și beneficiul drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

(32) Apartenența la o minoritate națională este o problemă de opțiune individuală și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere.

Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul de a exprima, păstra și dezvolta în deplină libertate identitatea lor etnică, culturală, lingvistică sau religioasă și de a menține și dezvolta cultura lor sub toate formele sale, la adăpost de orice tentativă de asimilare contra voinței lor. În special ele au dreptul:

(32.1) — să folosească liber limba lor maternă atît în particular, cît și în public;

(32.2) — să creeze și să mențină propriile lor instituții, organizații sau asociații educative, culturale și religioase, care pot solicita contribuții financiare benevole și alte contribuții, inclusiv un ajutor public, conform legislației naționale; [...]

(34) Statele participante se vor strădui să garanteze ca persoanele care aparțin minorităților naționale, independent de faptul că ele vor trebui să învețe limba sau limbile oficiale ale statului respectiv, să aibă posibilitatea să învețe limba lor maternă sau să primească un învățămînt în această limbă, precum și, dacă este posibil și necesar, să o utilizeze în raporturile lor cu autoritățile publice, conform legislației naționale în vigoare. În cadrul învățămîntului istoriei și culturii în instituțiile educative se va ține, de asemenea, seama de istoria și cultura minorităților naționale. [...] □

Carta de la Paris pentru o Nouă Europă

*semnată de Șefii de stat sau de guvern ai celor 34 de state din Europa, S.U.A. și Canada,
la 21 noiembrie 1990*

România a semnat Carta de la Paris pentru o Nouă Europă

Drepturile omului, democrația și statul de drept

Afirmăm că identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale va fi protejată, iar persoanele aparținând acestor minorități au dreptul de a exprima liber, prezerva și dezvolta această identitate, fără nici o discriminare și în condițiile unei depline egalități în fața legii.

Vom asigura ca fiecare să se bucure de apărare efectivă, pe plan național și internațional împotriva oricărei violări a drepturilor sale. [...] □

Raportul întâlnirii C.S.C.E. a experților pe problemele minorităților naționale

Geneva, 19 iulie 1991

IV

Statele participante vor crea condiții pentru persoanele aparținând minorităților naționale de a avea șanse egale de a fi efectiv implicate în viața publică, activități economice, și dezvoltarea societății lor.

În conformitate cu paragraful 31 a Documentului de la Copenhaga, Statele participante vor lua toate măsurile necesare pentru prevenirea discriminării împotriva persoanelor, în particular cu privire la locul de muncă, locuință și educație, indiferent dacă aparțin sau nu minorităților naționale. În acest context, ele vor lua măsuri, dacă nu au făcut-o pînă acum, de recurs eficace persoanelor care au făcut obiectul unui tratament discriminatoriu datorită apartenenței sau non-apartenenței la o minoritate națională, inclusiv posibilitatea ca victimele discriminării să apeleze la o gamă variată de remedii administrative și judiciare. [...] □

(traducere neoficială)

Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare

5 noiembrie 1992

*Partea III – Măsuri în favoarea folosirii limbilor re-gionale sau minoritare în viața publică,
ce urmează a fi adoptate în conformitate cu angajamentele asumate
în virtutea paragrafului 2 al articolului 2*

[...]

Articolul 8 – Învățămînt

1. În materie de învățămînt, Părțile se angajează, în ceea ce privește zonele în care sînt folosite astfel de limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și fără a aduce atingere limbii (-ilor) oficiale a (ale) statului:

- a. i. să prevadă desfășurarea unei educații preșcolare în limbile regionale sau minoritare respective; sau
 - ii. să prevadă desfășurarea unei părți substanțiale a educației preșcolare în limbile regionale sau minoritare respective sau,
 - iii. să aplice una din măsurile vizate la punctele i și ii de mai sus, cel puțin elevilor ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient; sau
 - iv. dacă autoritățile publice nu au competențe directe în domeniul educației preșcolare, să favorizeze și/ sau încurajeze aplicarea măsurilor vizate la punctele i-iii de mai sus;
 - b. i. să prevadă desfășurarea unui învățământ primar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
 - ii. să prevadă desfășurarea unei părți substanțiale a învățământului primar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
 - iii. să prevadă, în cadrul învățământului primar, ca predarea limbilor regionale sau minoritare respective să facă parte integrantă din programa de învățământ; sau
 - iv. să aplice una din măsurile vizate la punctele i-iii de mai sus, cel puțin elevilor ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient;
 - c. i. să prevadă desfășurarea unui învățământ secundar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
 - ii. să prevadă desfășurarea unei părți substanțiale a învățământului secundar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
 - iii. să prevadă, în cadrul învățământului secundar, predarea limbilor regionale sau minoritare ca parte integrantă a programei de învățământ; sau
 - iv. să aplice una din măsurile vizate la punctele i-iii de mai sus, cel puțin elevilor, care o solicită — sau, dacă este cazul, al căror familii o solicită — în număr considerat suficient;
 - d. i. să prevadă desfășurarea unui învățământ tehnic și vocațional în limbile regionale sau minoritare respective; sau
 - ii. să prevadă desfășurarea unei părți substanțiale a învățământului tehnic și vocațional în limbile regionale sau minoritare respective; sau
 - iii. să prevadă, în cadrul educației tehnice și vocaționale, predarea limbilor regionale sau minoritare respective, ca parte integrantă a programei de învățământ; sau
 - iv. să aplice una din măsurile vizate la punctele i-iii de mai sus cel puțin elevilor care o solicită — sau, dacă este cazul, ale căror familii o solicită — în număr considerat suficient;
 - e. i. să prevadă desfășurarea unui învățământ universitar și a altor forme de învățământ superior în limbile regionale sau minoritare; sau
 - ii. să prevadă studiul acestor limbi, ca disciplină a învățământului universitar și superior; sau
 - iii. dacă, în temeiul rolului statului în raport cu instituțiile de învățământ superior, alineatele i și ii nu pot fi aplicate, să încurajeze și/sau să autorizeze crearea unui învățământ superior în limbile regionale sau minoritare sau a unor modalități permițând studierea acestor limbi în universitate sau în alte instituții de învățământ superior;
 - f. i. să ia măsuri pentru organizarea de cursuri de educație pentru adulți sau de educație permanentă desfășurate în principal sau integral în limbile regionale sau minoritare; sau
 - ii. să propună aceste limbi ca discipline de educație pentru adulți și educație permanentă; sau
 - iii. dacă autoritățile publice nu au competențe directe în domeniul educației adulților, să favorizeze și/sau să încurajeze predarea acestor limbi în cadrul educației pentru adulți sau a educației permanente;
 - g. să ia măsuri pentru asigurarea predării istoriei și a culturii pe care limba regională sau minoritară le exprimă,
 - h. să asigure pregătirea de bază și permanentă a cadrelor didactice necesare punerii în aplicare a acelor din paragrafele de la a. la g. acceptate de Parte,
 - i. să creeze unul sau mai multe organe de control însărcinate să urmărească măsurile adoptate și progresele realizate în direcția instituirii sau a dezvoltării predării limbilor regionale sau minoritare și să realizeze asupra acestor chestiuni rapoarte periodice care vor fi făcute publice.
2. În materie de învățământ și în ceea ce privește zonele altele decât cele în care sînt folosite în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează să autorizeze, să încurajeze și să creeze, dacă numărul vorbitorilor unei limbi regionale sau minoritare o justifică, predarea în limba regională sau minoritară, sau predarea acestei limbi la nivele de învățământ corespunzătoare. [...] □

Declarație cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice

adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la 18 decembrie 1992

[...]

Articolul 2

1. Persoanele aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase sau lingvistice (numite în continuare persoane aparținând minorităților) au dreptul de a se bucura de propria lor cultură, de a profesa și practica propria lor religie și de a folosi propria lor limbă, în particular sau în public, liber și fără imixtiuni sau alte forme de discriminare.
2. Persoanele aparținând minorităților au dreptul să participe efectiv la viața culturală, religioasă, socială, economică și publică.
3. Persoanele aparținând minorităților au dreptul de a participa efectiv la luarea deciziilor la nivel național și unde este potrivit, la nivel regional, privind minoritatea căreia îi aparțin sau în regiunile în care trăiesc, într-o modalitate care să nu contrazică legislația națională.
4. Persoanele aparținând minorităților au dreptul de a organiza și administra propriile lor organizații.
5. Persoanele aparținând minorităților au dreptul de a stabili și întreține, fără nici o discriminare, contacte libere și pașnice cu alți membri ai grupului lor și alte persoane aparținând altor minorități, ca și contacte dincolo de frontiere cu cetățeni ai altor state cu care ele sînt înrudite prin legături naționale sau etnice, religioase sau lingvistice. [...]

Articolul 4

1. Statele vor lua măsuri, acolo unde sînt necesare, pentru a se asigura că, persoanele aparținând minorităților își pot exercita deplin și efectiv toate drepturile lor umane și libertățile fundamentale fără nici o discriminare și în deplină egalitate în fața legii.
2. Statele vor lua măsuri pentru a crea condiții favorabile care să permită persoanelor aparținând minorităților să-și exprime particularitățile și să-și dezvolte cultura proprie, limba, religia, tradițiile și obiceiurile, cu excepția acelor practici care încalcă legile naționale și sînt contrare normelor internaționale.
3. Statele trebuie să ia măsuri adecvate astfel încît, în măsura posibilităților, persoanele aparținând minorităților să aibă condiții pentru a învăța limba lor maternă sau să beneficieze de instruire în limba lor maternă.
4. Statele vor trebui, acolo unde este oportun, să ia măsuri în domeniul educației, pentru a încuraja cunoașterea istoriei, tradițiilor, limbii și culturii minorităților care trăiesc pe teritoriul lor. Persoanele aparținând minorităților trebuie să aibă condiții adecvate pentru a-și spori cunoștințele despre societate în ansamblu.
5. Statele vor trebui să ia măsuri adecvate astfel încît persoanele aparținând minorităților să poată participa deplin la progresul economic și dezvoltarea țării lor. [...] □

Tratat între România și Republica Federală Germania privind cooperarea prietenească și parteneriatul în Europa

Ratificat prin Legea nr. 95 din 16 septembrie 1992

[...]

Articolul 16

- (1) România va proteja identitatea persoanelor aparținând minorității germane din România și va sprijini promovarea ei prin măsuri concrete, în special prin crearea condițiilor favorabile pentru funcționarea școlilor și instituțiilor culturale de limbă germană din zonele în care trăiesc membri ai acestui grup, România va permite și va facilita măsurile de promovare din Republica Federală Germania în favoarea minorității germane din România. [...]

Articolul 21

(1) Părțile contractante reafirmă dorința lor de a extinde cooperarea în toate domeniile învățământului și științei. În mod deosebit, ele vor promova cooperarea directă între instituții de învățământ mediu și universitar și între instituții științifice, prin schimburi de elevi, studenți și cadre didactice. Ele se vor strădui să înființeze în România școli cu predarea în ambele limbi. [...]

Articolul 24

(3) Ele vor acționa pentru extinderea învățării limbii celeilalte țări, în școli și în alte instituții de învățământ. Ele se vor strădui să lărgască posibilitățile de studiere, în universitățile lor, a culturii, literaturii și limbii celeilalte țări. [...] □

Recomandarea 1201

*Adoptată de Adunarea Parlamentară a
Consiliului Europei la 1 februarie 1993*

Secțiunea 2 – Principii generale

[...]

Articolul 2

1. Apartenența la o minoritate națională este o chestiune de liberă alegere a fiecăruia.
2. Nici un dezavantaj nu trebuie să rezulte din alegerea sau renunțarea la o asemenea apartenență.

Articolul 3

1. Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să exprime, să păstreze și să dezvolte în deplină libertate identitatea sa religioasă, etnică, lingvistică și/sau culturală, fără a fi supusă vreunei încercări de asimilare împotriva voinței sale.
2. Orice persoană aparținând unei minorități naționale își poate exercita drepturile și se poate bucura de ele în mod individual sau împreună cu alții.

Articolul 4

Toate persoanele aparținând unei minorități naționale sînt egale în fața legii. Orice discriminare bazată pe apartenența la o minoritate națională este interzisă.

Articolul 5

Sînt interzise modificări intenționate în compoziția demografică a regiunii în care este așezată o minoritate națională, în detrimentul acelei minorități.

Secțiunea 3 – Drepturi materiale

[...]

Articolul 8

1. Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul de a învăța limba sa maternă și de fi instruită în limba sa maternă la un număr corespunzător de școli și instituții de stat pentru educație și pregătire plasate în conformitate cu distribuția geografică a minorității.
2. Persoanele aparținând unei minorități naționale au dreptul de a înființa și conduce propriile lor școli și instituții de educație și pregătire în cadrul sistemului legal al statului. [...] □

Declarația de la Viena a Conferinței la nivel înalt a șefilor de state și guverne ai statelor membre ale Consiliului Europei

Viena, 9 octombrie 1993

Anexa II – Minoritățile naționale

[...]

În acțiunile lor, statele trebuie să asigure respectul principiilor care stau la baza tradiției noastre europene comune: egalitatea în fața legii, nediscriminarea, egalitatea șanselor, dreptul la asociere și reuniune ca și participarea activă în viața publică.

Statul trebuie să creeze condițiile de natură să permită persoanelor aparținând minorităților naționale dezvoltarea propriei culturi, concomitent cu prezervarea religiei, a tradițiilor și a cutumelor lor. Aceste persoane trebuie să-și poată utiliza limba în privat și în public și să o poată folosi, sub anumite condiții, în relațiile cu autoritățile publice.

Subliniem importanța pe care o pot aduce la stabilitatea și pacea în Europa acordurile bilaterale între state vizând asigurarea protecției minorităților naționale în cauză.

Confirmăm hotărîrea noastră de a pune pe deplin în aplicare angajamentele privind protecția minorităților naționale cuprinse în Documentul de la Copenhaga și în alte documente C.S.C.E.

Considerăm că Consiliul Europei trebuie să se implice pentru transformarea, în cea mai mare măsură, a acestor angajamente politice în instrumente juridice.

Luînd în considerare vocația sa fundamentală, Consiliul Europei este în mod special bine plasat pentru a contribui la soluționarea problemelor minorităților naționale. În această privință, intenționăm să milităm pentru o strînsă cooperare între Consiliul Europei și Înalțul Comisar C.S.C.E. pentru minorități naționale.

În consecință, decidem să însărcinăm Comitetul de Miniștri:

- să elaboreze măsurile de consolidare a încrederii de natură să sporească toleranța și înțelegerea între oameni;
- să furnizeze toată asistența solicitată pentru negocierea și punerea în aplicare a tratatelor asupra chestiunilor privind minoritățile naționale ca și a aranjamentelor asupra cooperării transfrontaliere;
- să elaboreze, cu minimum de întârziere, o Convenție-cadru precizînd principiile pe care statele contractante se angajează să le respecte pentru asigurarea protecției minorităților naționale. Acest instrument va fi, de asemenea, deschis pentru semnare și statelor nemembre;
- să demareze lucrările pentru redactarea unui protocol adițional completînd Convenția Europeană a Drepturilor Omului în domeniul cultural, prin dispoziții garantînd drepturile individuale, îndeosebi pentru persoanele aparținînd minorităților naționale. [...]

Carta cetățeniei și drepturile minorităților în Uniunea Europeană

Adoptată la 21-22 octombrie 1993

[...]

10) — respectul față de drepturile și identitățile culturale ale minorităților și promovarea bunelor relații printre grupurile etnice și oamenii de diferite rase în Uniunea Europeană; [...]

13) — garantarea șanselor egale în educație și muncă tuturor grupurilor dezavantajate, împreună cu accesul la facilitățile și serviciile publice, inclusiv la mijloacele de redresare; [...]

18) — membrii minorităților lingvistice trebuie să aibă dreptul de a-și învăța limba maternă în școlile și instituțiile de stat și să-și creeze și să-și conducă propriile școli și instituții educaționale în cadrul legal al unei țări membre. [...] □

(traducere neoficială)

Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale

Adoptată de către Comitetul Ad-Hoc

pentru Protecția Minorităților Naționale, la 1 februarie 1995

Semnată de România la 1 februarie 1995

Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 82/1995

[...]

TITLUL II

Articolul 12

1. Părțile, dacă este necesar, vor lua măsuri în domeniul educației și al cercetării, pentru a încuraja cunoașterea culturii, istoriei, limbii și religiei atât ale minorităților lor naționale, cât și ale majorității.
2. În acest context, Părțile vor asigura, între altele, posibilități corespunzătoare pentru pregătirea profesorilor, accesul la manuale și vor facilita contactele dintre elevi și profesori ai diferitelor comunități.
3. Părțile se angajează să promoveze șanse egale de acces la educația de toate nivelurile pentru persoanele aparținând minorităților naționale.

Articolul 13

1. În cadrul sistemului lor educațional, Părțile vor recunoaște dreptul persoanelor aparținând unei minorități naționale de a înființa și a administra propriile instituții private de educație și formare.
2. Exercițiul acestui drept nu implică nici o obligație financiară pentru Părți.

Articolul 14

1. Părțile se angajează să recunoască dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a învăța limba sa minoritară.
2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă există o cerere suficientă, Părțile vor depune eforturi pentru a asigura, în măsura posibilului și în cadrul sistemului lor educațional, ca persoanele aparținând acestor minorități să beneficieze de posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă.
3. Paragraful 2 al acestui articol se va aplica fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale ori predării în această limbă. [...]

Comentariu asupra prevederilor Convenției-cadru

[...]

TITLUL II

Articolul 12

71. Acest angajament vizează să promoveze, într-o perspectivă interculturală (vezi articolul 6, paragraful 1), cunoașterea culturii, a istoriei, a limbii și a religiei, deopotrivă ale minorităților naționale și ale majorității. Obiectivul este acela de a crea un climat de toleranță și de dialog, astfel după cum se menționează în preambulul Convenției-cadru și în Anexa II a Declarației de la Viena a Șefilor de Stat și de Guvern. Lista conținută în cel de-al doilea paragraf nu este exhaustivă, iar cuvintele „acces la manuale școlare” includ

publicarea de manuale școlare și achiziționarea lor din alte țări. Angajamentul de promovare a egalității de șanse în accesul la educație, la toate nivelurile, pentru persoanele aparținând minorităților naționale reflectă o preocupare exprimată în Declarația de la Viena.

Articolul 13

Paragraful 1

72. Angajamentul Părților de a recunoaște persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul de a crea și de a administra propriile instituții private de învățământ și de formare este formulat sub rezerva sistemului lor educativ, în special a reglementării din materia învățământului obligatoriu. Instituțiile vizate în acest paragraf vor putea fi supuse acelorași controale ca și celelalte instituții, în special în ceea ce privește calitatea învățământului. Condițiile de învățământ odată îndeplinite, este important ca diplomele acordate să fie recunoscute oficial. Legislația națională relevantă trebuie să se bazeze pe criterii obiective și să respecte principiul nediscriminării.

Paragraful 2

73. Exercițiul dreptului vizat prin paragraful 1 nu implică nici o obligație financiară în sarcina Părții respective, dar nici nu exclude posibilitatea unei astfel de contribuții.

Articolul 14

Paragraful 1

74. Angajamentul Părților de a recunoaște oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a învăța limba sa minoritară privește unul dintre principalele mijloace prin care aceste persoane își pot afirma și păstra identitatea. Acest drept nu comportă nici un fel de excepție. Fără a se aduce atingere principiilor menționate în paragraful 2, acest paragraf nu implică nici o obligație pozitivă, în special de natură financiară, pentru stat.

Paragraful 2

75. Această dispoziție se referă la învățarea limbii minoritare și la învățământul în această limbă. Recunoscând posibilele dificultăți financiare, administrative și tehnice, legate de învățarea ori educația în limbile minoritare, această prevedere a fost formulată foarte flexibil, lăsând Părților o marjă importantă de apreciere. Obligația de a face eforturi pentru a asigura învățarea ori educația în limbile minoritare este supusă mai multor condiții; în special, trebuie să existe o „cerere suficientă” din partea persoanelor aparținând respectivelor minorități naționale. Formularea „în măsura posibilului” indică faptul că o astfel de educație depinde de resursele de care dispune Partea interesată.

76. Textul evită în mod deliberat să definească termenul de „cerere suficientă”, ceea ce reprezintă o formulare flexibilă, permițând Părților să țină seama de condițiile particulare ale țărilor lor. Părțile au latitudinea de a alege mijloacele și aranjamentele pentru asigurarea unei astfel de educații, ținând seama de particularitățile sistemului lor educațional.

77. Alternativele la care se referă acest paragraf — „...posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă” — nu se exclud reciproc. Chiar dacă articolul 14, paragraful 2 nu obligă statele să le înfăptuiască pe ambele, formularea nu împiedică statele Părți să asigure atât învățarea limbii minoritare, cât și educația în limba minoritară. Educația bilingvă poate reprezenta unul dintre mijloacele de realizare a obiectivului urmărit prin această prevedere. Obligația decurgând din această dispoziție ar putea fi extinsă la educația preșcolară.

Paragraful 3

78. Posibilitățile de predare a limbii minoritare sau de primire a unei educații în această limbă nu aduc atingere învățării limbii oficiale, ori educației în această limbă. Într-adevăr, cunoașterea limbii oficiale constituie un factor al coeziunii și integrării sociale.

79. Statele în care există mai mult decât o limbă oficială vor reglementa problemele specifice pe care aplicarea acestei dispoziții le va antrena. [...]□

Tratat de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară

Semnat la Timișoara la 16 septembrie 1996

[...]

Articolul 12

(5) Părțile Contractante vor lua măsurile necesare pentru ca autoritățile lor competente să examineze problema recunoașterii diplomelor de studii, în vederea încheierii unei înțelegeri corespunzătoare în acest domeniu.

(6) Fiecare Parte Contractantă va încuraja predarea limbii celeilalte Părți în universități, școli și în alte instituții și, în acest scop, va acorda asistență pentru pregătirea profesorilor și organizarea învățământului.

[...]

Articolul 15

(1) a) Părțile Contractante se angajează ca, în reglementarea drepturilor și obligațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale care trăiesc pe teritoriul lor, să îndeplinească Convenția-cadru a Consiliului Europei, cu privire la minoritățile naționale, dacă în ordinea lor de drept internă nu există o reglementare mai favorabilă în privința drepturilor persoanelor aparținând minorităților.

b) Părțile Contractante, fără a aduce atingere a conținutului paragrafului de mai sus, în scopul protejării și promovării identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorității române din Ungaria și a minorității maghiare din România, vor aplica, ca angajamente juridice, prevederile care definesc drepturile acestor persoane, așa cum sînt încorporate în documentele pertinente ale Organizației Națiunilor Unite, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei, menționate în Anexa la prezentul Tratat.

(2) Drept urmare, Părțile reafirmă că persoanele la care se referă paragraful precedent au dreptul, exercitat în mod individual sau împreună cu alți membri ai grupului lor, de a-și exprima liber, păstra și dezvolta identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă. În mod corespunzător, ele au dreptul să înființeze și să mențină propriile instituții, organizații sau asociații educative, culturale și religioase, care pot apela la contribuții financiare voluntare și alte contribuții, precum și la sprijin public, în conformitate cu legislația internă.

(3) Părțile Contractante respectă dreptul persoanelor aparținând minorităților române din Ungaria și al persoanelor aparținând minorității maghiare din România de a folosi liber limba lor maternă, în particular și în public, oral și în scris. Ele vor lua măsurile necesare pentru ca aceste persoane să poată învăța limba lor maternă și să aibă posibilități adecvate pentru a fi educate în această limbă, în cadrul sistemului învățământului de stat, la toate nivelele și formele, potrivit nevoilor acestora. Părțile Contractante vor asigura condițiile care să facă posibilă folosirea și a limbii materne în relațiile locale, administrative și judiciare, în conformitate cu legislația internă, precum și angajamentele internaționale asumate de cele două Părți. Aceste persoane au dreptul de a folosi numele și prenumele lor în limba lor maternă și se vor bucura de recunoașterea oficială a acestora. În zonele locuite de un număr substanțial de persoane aparținând minorităților respective, fiecare Parte va permite să fie expuse și în limba minorității denumiri tradiționale locale, denumiri de străzi și alte inscripții topografice destinate publicului. [...] □

Recomandările de la Haga referitoare la drepturile minorităților naționale la educație

octombrie 1996

Spiritul instrumentelor internaționale

1. Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a-și menține identitatea poate fi în totalitate realizată numai prin însușirea cunoștințelor de limbă maternă corespunzătoare în procesul educațional. În același timp, persoanele aparținând minorităților naționale au obligația integrării în societatea națională prin însușirea corespunzătoare a limbii de stat.
2. În aplicarea instrumentelor internaționale de care pot beneficia persoanele aparținând minorităților naționale, statele trebuie să adere consecvent la principiile fundamentale ale egalității și nediscriminării.

3. Trebuie reținut că obligațiile și angajamentele internaționale relevante constituie standarde internaționale minime. Ar fi contrar spiritului și intenției acestor obligații și angajamente interpretarea lor într-o manieră restrictivă.

Măsuri și resurse

4. Statele ar trebui să abordeze drepturile educației minoritare într-o manieră proactivă. Unde este necesar, Statele vor trebui să ia măsuri speciale pentru implementarea activă a drepturilor lingvistice în cadrul educației minoritare la maximumul resurselor existente, individual și prin asistență și cooperare internațională, în special economică și tehnică.

Descentralizare și participare

5. Statele ar trebui să creeze condiții care să dea posibilitatea instituțiilor care îi reprezintă pe membrii minorităților naționale în cauză să ia parte în mod semnificativ la dezvoltarea și implementarea politicilor și programelor privitoare la educația minorităților.
6. Statele vor trebui să atribuie autorităților locale și regionale competențe corespunzătoare în privința educației minoritare prin facilitarea participării minorităților în procesul formulării politicii la nivel regional sau/și local.
7. Statele ar trebui să adopte măsuri pentru încurajarea implicării și manifestării opțiunilor părinților în sistemul educațional la nivel local, inclusiv în domeniul educației lingvistice minoritare.

Instituții publice și private

8. În conformitate cu dreptul internațional, persoanele aparținând minorităților naționale, ca și celelalte persoane, au dreptul de a-și fonda și administra propriile instituții de educație private în conformitate cu dreptul intern. Aceste instituții pot include școli cu predare în limba minorităților.
9. Dat fiind dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a-și fonda și administra propriile instituții educaționale, Statul nu are dreptul să îngreudească acest drept prin impunerea unor cerințe administrative și juridice nepotrivite și împovărătoare în reglementarea fondării și administrării acestor instituții.
10. Instituțiile private de educație în limbile minoritare au dreptul de a-și căuta resurse proprii de finanțare de la bugetul de stat, din surse internaționale și din sectorul privat, fără nici o îngrețuire sau discriminare.

Educație minoritară la nivel primar și gimnazial

11. Primii ani de educație sînt de o importanță fundamentală în dezvoltarea copilului. Cercetările despre educație sugerează că mediul ideal de educare la nivelul de grădiniță și grupă pregătitoare este limba maternă a copilului. Unde este posibil, statele vor trebui să creeze condiții care să permită părinților să uzeze de această opțiune.

12. Cercetările indică de asemenea că în ciclul primar și gimnazial, programa ar trebui predată în mod ideal în limba minoritară. Limba minoritară ar trebui predată regulat ca materie în sine. Limba oficială a statului ar trebui de asemenea predată în mod regulat ca materie în sine, de preferat de către profesori bilingvi care înțeleg foarte bine încadrarea lingvistică și culturală a copilului. Spre sfîrșitul acestei perioade, cîteva materii practice și neteoretice ar trebui predate în limba statului. Unde este posibil, statele vor trebui să creeze condiții care să permită părinților să uzeze de această opțiune.

13. În liceu, o parte substanțială a materiei ar trebui predată în limba minoritară. Limba minoritară ar trebui predată ca o materie obișnuită. Limba oficială ar trebui, de asemenea, predată ca o materie obișnuită, preferabil de către profesori bilingvi care înțeleg foarte bine încadrarea lingvistică și culturală a copilului. În decursul acestei perioade, numărul materiilor predate în limba oficială ar trebui să crească treptat. Rezultatele cercetărilor sugerează că este cu atît mai bine pentru copil cu cît această creștere este mai lină.

14. Menținerea educației în limba minoritară la nivel primar, gimnazial și liceal depinde în mare parte de existența unor cadre didactice calificate de limbă maternă pentru fiecare domeniu. Din acest motiv, decurgînd din obligațiile lor de a asigura posibilități adecvate pentru educația minoritară, Statele ar trebui să asigure facilități adecvate pentru o instruire corespunzătoare a profesorilor și accesul la această instruire.

Educația minoritară în școlile profesionale

15. Instruirea profesională în limba minoritară trebuie să fie accesibilă în materiile specifice în cazul în care persoanele aparținînd minorităților naționale în cauză și-au exprimat dorința pentru ele, cînd au demonstrat necesitatea acestui fapt și cînd mărimea lor numerică o justifică.

16. Programa școlilor profesionale care asigură instruirea în limba maternă vor trebui alcătuite astfel încît să asigure capacitatea elevilor, după terminarea acestor programe, să practice profesiunea lor atît în limba minoritară cît și în limba oficială.

Educația minoritară la nivel terțiar

17. Persoanele aparținînd minorităților naționale ar trebui să aibă acces la nivelul terțiar de educație în propria limbă în cazul în care au demonstrat necesitatea pentru aceasta și cînd numărul lor justifică acest lucru. Educația în limba minoritară la nivelul terțiar poate fi asigurat în mod legitim minorităților naționale prin asigurarea facilităților necesare în cadrul structurilor educaționale existente -- în cazul în care acestea pot servi adecvat necesităților minorităților naționale în cauză. Persoanele aparținînd minorităților naționale pot, de asemenea, căuta căi și mijloace pentru a-și fonda instituțiile educaționale proprii la nivel terțiar.

18. În situațiile în care, în istoria recentă, minoritatea națională și-a menținut și a deținut controlul asupra propriilor instituții de învățămînt superior, acest lucru va trebui recunoscut în determinarea viitoarelor cadre legale.

Dezvoltarea programei școlare

19. În lumina importanței și valorii pe care o acordă instrumentele internaționale educației interculturale, precum și istoriei, culturii și tradiției minorităților, autoritățile educaționale ale statului vor trebui să se asigure că programa obligatorie include predarea istoriei, culturii și tradiției minorităților naționale

respective. Încurajarea persoanelor aparținând majorității să învețe limba minorităților care trăiesc pe teritoriul statului va contribui la consolidarea toleranței și multiculturalismului în cadrul statului.

20. Conținutul referitor la minorități al programei școlare va trebui elaborat cu participarea activă a organelor reprezentative ale minorităților în cauză.

21. Statele vor trebui să faciliteze fondarea centrelor pentru dezvoltarea și evaluarea programelor școlare în limbile minoritare. Aceste centre pot fi conectate la instituții deja existente cu condiția ca acestea să poată facilita în mod adecvat realizarea obiectivelor legate de programă.

(traducere neoficială)

Notă explicativă la Recomandările de la Haga cu privire la drepturile minorităților naționale la educație

Introducere generală

Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948 a deschis noi teritorii în sensul în care a fost primul instrument internațional care a declarat educația ca fiind unul din drepturile omului.

Articolul 26 din Declarație se referă la educația elementară ca fiind obligatorie. Ea prescrie statelor să asigure educația tehnică și profesională la un mod generalizat și educația la nivel superior pe bază de merit. Totodată ea susține că obiectivul educației ar trebui să fie dezvoltarea completă a personalității umane și consolidarea respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Articolul 26 continuă cu adăugirea că educația trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni, grupuri rasiale sau religioase și să contribuie la menținerea păcii. De asemenea, ea mai susține că părinții au dreptul cei dintâi să aleagă tipul de educație pentru copiii lor. Prevederile Articolului 26 sînt reiterate cu și mai mare putere în cadrul legal al tratatelor și în mai mare detaliu în Articolul 13 din Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.

Articolul 26 dă tonul caracterizat prin deschidere și toleranță(inclusiveness) pentru instrumentele internaționale care i-au urmat în timp și au confirmat și dezvoltat în continuare dreptul la educația atît general cît și cu referire specială la minorități.

- Articolul 27 din Convenția internațională cu privire la drepturile civil și politice
- Articolul 30 a Convenției cu privire la drepturile copilului

Articolele mai sus menționate garantează dreptul minorităților de a-și folosi limba în comunitate cu ceilalți membri ai grupului lor. În ce le privește, articolele care urmează asigură garanții legate de posibilitatea minorităților naționale de a-și învăța limba maternă sau de a studia în limba maternă.

- Articolul 5 al Convenției UNESCO împotriva discriminării în educație
- Paragraful 34 al Documentului Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.
- Articolul 4 a Declarației Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice
- Articolul 14 din Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale.

Pînă la un anumit punct, toate aceste instrumente declară dreptul minorităților de a-și menține propria identitate colectivă prin intermediul limbii materne. Acest drept este exercitat, înainte de toate, prin

educație. Aceleași instrumente, subliniază faptul că dreptul la menținerea identității colective prin limba minoritară trebuie să fie echilibrat de responsabilitatea integrării și participării într-o societate națională mai largă. O astfel de integrare necesită o cunoaștere temeinică atât a acelei societăți cât și a limbii (-lor) oficiale. Promovarea toleranței și pluralismului este de asemenea o componentă importantă a acestei dinamici.

Instrumentele internaționale ale drepturilor omului care fac referiri la educația în limba minoritară rămân întrucâtva vagi și generale. Ele nu fac nici referiri speciale la nivelele de acces, nici nu stipulează ce nivele ale educației în limba maternă ar trebui asigurate minorităților și prin ce mijloace. Concepte precum asigurarea de „posibilități adecvate” pentru a instrui sau a fi instruit în limba minoritară, cum subliniază Articolul 14 al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale a Consiliului Europei, ar trebui să fie luate în considerare în lumina altor elemente. Acestea includ necesitatea condițiilor avantajoase care să faciliteze conservarea, menținerea și dezvoltarea limbii și culturii conform sublinierii din Articolul 5 al aceleiași Convenții sau cerința de a lua măsurile necesare pentru a proteja identitatea etnică, culturală și lingvistică a minorităților naționale conform stipulării paragrafului 33 al Documentului Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.

Indiferent de nivelul de acces la educație pe care un stat poate să și-l permită, acesta nu ar trebui să fie hotărât în mod arbitrar. E necesar ca Statele să acorde considerația cuvenită nevoilor minorităților naționale de vreme ce acestea sînt exprimate și demonstrate coerent de către comunitatea în cauză.

În ce le privește, minoritățile naționale ar trebui să se asigure că revendicările lor sînt rezonabile. Ele ar trebui să acorde considerația cuvenită unor factori cum ar fi numărul lor, densitatea lor demografică în fiecare regiune dată, cât și capacitatea lor de a contribui la durabilitatea acestor servicii și facilități.

Spiritul instrumentelor internaționale

Formularea în standardele internaționale a drepturilor minorităților a cunoscut o evoluție în decursul anilor. Formulările pasive ca „... persoanelor aparținînd minorităților naționale trebuie să nu li se refuze dreptul...” cum este exprimat în Convenția internațională cu privire la drepturile civile și politice (1966) au făcut loc unor abordări mai pozitive și mai active ca „... Statele vor proteja identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale...” din formularea Documentului Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E. (1990). Această schimbare treptată a abordărilor indică faptul că o interpretare restrictivă și minimală a acestor instrumente nu corespunde spiritului în care ele au fost formulate.

În plus, nivelul de acces [la educație] trebuie stabilit în conformitate cu principiile fundamentale ale egalității și nediscriminării formulate în Articolul 1 al Cartei Națiunilor Unite și în Articolul 2 a Declarației Universale a Drepturilor Omului, precum și în majoritatea instrumentelor internaționale. De asemenea, trebuie luate în considerare condițiile specifice ale fiecărei Stat.

Măsuri și resurse

Statele OSCE sînt încurajate să abordeze chestiunea drepturilor minorităților într-o manieră activă, i.e. în spiritul Articolului 31 al Documentului de la Copenhaga care le încurajează să adopte măsuri speciale pentru a asigura egalitatea deplină a membrilor minorităților naționale. În același sens, Articolul 33 al Documentului de la Copenhaga cere statelor să protejeze identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale care trăiesc pe teritoriul lor și să creeze condiții de promovare a acestei identități.

În unele cazuri, statele OSCE se confruntă cu limitări fiscale grave care ar putea să le stînjenească capacitatea de a implementa politicile și programele educaționale în beneficiul minorităților naționale. Cu toate că unele drepturi trebuie imediat implementate statele ar trebui să se străduiască, să ajungă treptat la realizarea deplină a drepturilor la educație în limba maternă a minorităților la nivelul maxim al resurselor

disponibile, inclusiv prin asistență și cooperare internațională în spiritul Articolului 2 al Convenției internaționale cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.

Descentralizare și participare

Articolul 15 a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, paragraful 30 a Documentului Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E. și Articolului 3 a Declarației Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, lingvistice și religioase, subliniază necesitatea participării minorităților naționale la proceselor de luare a deciziilor, în special în cazurile în care probleme în cauză le afectează direct.

Participarea efectivă în procesele de luare a deciziilor, în special cele care afectează minoritățile, este o componentă esențială a procesului democratic.

Implicarea activă a părinților la nivel local și regional, cât și participarea efectivă a instituțiilor reprezentând minoritățile naționale în procesul educațional (inclusiv procesul de dezvoltare a programei de învățământ în măsura în care se referă la minorități) ar trebui să fie facilitate de către stat în spiritul paragrafului 35 al Documentului de la Copenhaga care accentuează importanța participării efective a membrilor minorităților naționale în viața publică inclusiv în problemele referitoare la protecția și promovarea identității proprii.

Instituții publice și private

Articolul 27 a Convenției internaționale cu privire la drepturile civile și politice se referă la dreptul minorităților de a-și folosi limba maternă în cadrul comunității împreună cu ceilalți membri ai grupului lor. Articolul 13 al Convenției internaționale cu privire la drepturile economice, sociale și culturale garantează dreptul părinților de a alege pentru copii lor alte școli decât cele stabilite de autoritățile publice. De asemenea, garantează dreptul indivizilor și a instituțiilor de a stabili și administra instituții educaționale alternative atît timp cît acestea corespund standardelor educaționale minime stabilite de către stat. Articolul 13 a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale se referă la dreptul minorităților de a-și fonda și administra propriile instituții educaționale, fără ca statul să aibă nici o obligație să le subvenționeze. Paragraful 32 a Documentului de la Copenhaga nu impune statelor nici o obligație de a subvenționa aceste instituții, dar stipulează că aceste instituții pot „căuta asistență [financiară] de la stat în conformitate cu legislația națională”.

Dreptul minorităților naționale de a-și fonda și administra propriile instituții, inclusiv cele educaționale, este foarte bine fundamentat în dreptul internațional și trebuie recunoscut ca atare. Cu toate că statul are dreptul de a supraveghea acest proces din punct de vedere administrativ și în conformitate cu propria-i legislație, el [statul] nu are voie să împiedice beneficierea de acest drept prin impunerea unor obligații administrative nerezonabile care ar putea să facă imposibilă fondarea propriilor instituții de învățământ de către minoritățile naționale.

Cu toate că nu există pentru state obligații formale de a subvenționa aceste instituții private, acestea nu ar trebui să fie împiedicate să caute fonduri din toate sursele interne și internaționale.

Educația minorităților la nivel primar, gimnazial și liceal

Instrumentele internaționale referitoare la educația în limba minorităților declară că minorităților nu au dreptul numai să-și mențină identitatea prin intermediul limbii mateme, dar și dreptul de a se integra și participa într-o societate națională mai largă prin învățarea limbii oficiale.

În lumina celor de sus, dobîndirea multilingvismului de către minoritățile naționale din statele OSCE poate fi văzută ca cel mai eficace mod pentru realizarea obiectivelor instrumentelor internaționale referitoare atît la protecția minorităților naționale cît și la integrarea acestora. Recomandările referitoare la ciclurile

primare, gimnaziale și liceale au scopul de a servi ca ghid în dezvoltarea politicii privitoare la educația în limba minorităților și în reglementarea programelor conexe.

Abordarea propusă este sugerată de către cercetători în domeniul educației și constituie o interpretare realistă a normelor internaționale relevante.

Eficacitatea acestei abordări depinde de mai mulți factori. Printre acestea se numără, în primul rând, măsura în care această abordare întărește limba maternă a minorității prin folosirea ei ca mijloc de predare. Un alt factor este numărul profesorilor bilingvi utilizați în întregul proces de educație.

Un alt factor care trebuie luat în considerare este măsura în care atât limba minoritară cât și limba oficială constituie în sine obiecte de învățămînt în cei 12 ani de școlarizare, și în final măsura în care ambele limbi sînt folosite în mod optim ca mijloace de educare în diferitele faze ale educării copilului.

Abordarea încearcă să creeze spațiul necesar prosperării limbii minoritare, mai slabe. Ea este într-un contrast evident cu alte abordări al căror obiectiv este învățarea limbii minoritare sau chiar realizarea unui minimum de instrucție în limba minoritară doar pentru a facilita trecerea rapidă la instruirea exclusiv în limba oficială. Abordările de tipul submersiunii lingvistice, în care programa este predată exclusiv în limba oficială, iar copii minoritari sunt integrați complet în clase cu copii majoritari, nu se aliniază standardelor internaționale. În același chip, acest fapt este valabil și pentru școlile segregate în care întreaga programă este parcursă exclusiv în limba minoritară, de-a lungul întregului proces educațional, și în care nu se învață limba majorității sau se învață la un nivel minimal.

Educația minorităților în școlile profesionale

Dreptul persoanelor aparținînd minorităților naționale de a-și învăța propria limbă și de a se instrui în propria limbă ar trebui să implice, conform formulării din paragraful 34 al Documentului de la Copenhaga, dreptul la predarea obiectelor de specialitate în propria limbă la nivelul învățămîntului profesional. În spiritul egalității și nediscriminării, statele OSCE ar trebui să asigure accesul la o astfel de instruire acolo unde ea este dorită în mod evident și unde numărul minorității o justifică.

Pe de altă parte, nu ar trebui diminuată capacitatea statului de a-și planifica și controla politicile educaționale și economice. De asemeni, capacitatea absolvenților școlilor profesionale cu predare în limba minoritară de a-și exercita profesiunea în limba oficială ar constitui un avantaj pentru ei. Ea le-ar deschide posibilitatea de a lucra atât în zona în care se află concentrată minoritatea în cauză cât și oriunde altundeva în cadrul statului. Într-o vreme de tranziție spre economia de piață care presupune o circulație neîncătușată a mărfurilor, serviciilor și a muncii, o astfel de limitare ar face dificilă orice facilitare de către stat a oportunităților de muncă și a dezvoltării economice generale. De aceea, învățămîntul profesional în limba maternă a minorităților naționale ar trebui să garanteze faptul că elevii vizați dobîndesc o pregătire corespunzătoare și în limba(-ile) oficială(e).

Educația minoritară la nivel terțiar

Ca și în cazul precedent, dreptul de a învăța limba maternă sau de a primi o educație în limba maternă așa cum este formulat în Documentul de la Copenhaga poate atrage după sine dreptul minorităților naționale la educație în limba maternă la nivel terțiar. În acest caz, din nou trebuie luat în considerare principiul la acces egal și nediscriminare, cât și necesitățile comunității și obișnuita justificare numerică. În absența finanțării guvernamentale, libertatea minorităților de a-și fonda propriile instituții de nivel superior nu ar trebui să fie limitată.

Paragraful 33 al Documentului de la Copenhaga accentuează importanța statului nu numai în protejarea identității minorităților dar și în promovarea acestora. În lumina celor de sus, statele ar trebui să ia în considerare facilitarea educației în limba minorităților la nivel terțiar acolo unde această necesitate a fost

demonstrată și dimensiunea numerică a minorității o justifică. În acest context educația în limba maternă la nivel terțiar nu ar trebui să fie limitată în formarea cadrelor didactice.

Acestea fiind zise, limitările financiare cărora statele aflate în perioada tranziție spre economia de piață le fac față trebuie să fie luate în considerare. Măsurile pentru o educație în limba minorităților la nivel terțiar nu sînt la fel cu fondarea unor infrastructură paralele. Mai mult protecția unor instituții paralele la nivel universitar pot contribui la izolarea minorității de majoritate. Articolul 26 a Declarației Universale a Drepturilor Omului accentuează că obiectivul educației este promovarea înțelegerii, toleranței și prieteniei între diferite grupuri naționale, rasiale și religioase. În acest spirit, și neuitînd integrarea, dezvoltarea intelectuală și culturală a majorităților și minorităților nu ar trebui să se desfășoare în izolare.

Dezvoltarea programei școlare

Încă de la sfîrșitul celui de-al doilea Război Mondial un număr tot mai mare de instrumente internaționale au pus accentul pe obiectivele educației. În conformitate cu aceste instrumente nu se solicită numai o instruire strict academică sau tehnică, dar este solicitată, de asemenea, o educație care cuprinde valori ca toleranță, pluralism, antirasism și armonie internațională și intercomunitară. Evident, astfel de solicitări impun sarcini speciale statelor pe teritoriul căror trăiesc minorități naționale. În aceste state, coabitarea și armonia interetnică este de o importanță vitală privind stabilitatea internă. O astfel de coabitare și armonie este, de asemenea, un factor important în păstrarea păcii și securității regionale.

Articolul 4 a Declarației Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice cere statelor să „încurajeze cunoașterea istoriei, tradițiilor, limbii și culturii minorităților naționale care trăiesc pe teritoriul lor”. Articolul 12 a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale cere statelor să „faciliteze cunoașterea culturii, istoriei, limbii și religiei minorităților naționale”.

Paragraful 34 a Documentului Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E. se referă la cerința ca statele „să includă, de asemenea, istoria și cultura minorităților naționale” în programa școlară.

Conform acestor solicitări statelor le revine sarcina să includă în programa școlară predarea istoriei și tradiției diferitelor minorități naționale care trăiesc pe teritoriul lor. Aceasta poate fi realizată, în mod unilateral, de către autoritățile statului fără a lua în considerare participarea minorităților în cauză. Totuși o astfel de abordare nu este recomandabilă și poate fi dezavantajoasă.

Articolul 15 a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, paragraful 30 a Documentului Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E. și Articolul 3 a Declarației Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice subliniază necesitatea ca minoritățile naționale să ia parte în procesele de luare a deciziilor, mai ales cînd care problemele în cauză îi afectează direct.

Întemeierea centrelor pentru dezvoltarea programelor școlare în limbile minoritare va facilita acest dublu proces și va asigura calitatea și profesionalismul lui.

Considerații finale

Problematica dreptului la o educație minoritară este o problemă sensibilă în cîteva state membre OSCE. În același timp, procesul educațional poate facilita și consolida efectiv respectul și înțelegerea reciprocă între diferitele comunități din statele membre OSCE.

În lumina situației delicate în care se află acum această problemă, și în perspectiva standardelor, într-o măsură destul de generale și vagi, conținute de instrumentele internaționale de drepturile omului, elaborarea

unui număr de recomandări poate contribui la o mai bună înțelegere și abordare a problematicii drepturilor minorităților la educație. Recomandările de la Haga nu au intenția să fie obligatorii. Ele doresc să servească ca un cadru general care va putea asista statele în procesul dezvoltării politicii privind educația minoritară.

□

(traducere neoficială)

Tratat cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina

Semnat la Constanța la 2 iunie 1997

Intrat în vigoare începînd cu 22 octombrie 1997

Legea nr. 157 din 14 iulie 1997

[...]

Articolul 13

(4) Părțile contractante reafirmă că persoanele la care se referă acest articol [românii din Ucraina respectiv ucrainenii din România] au, îndeosebi, dreptul, exercitat în mod individual sau împreună cu alți membri ai grupului lor, la liberă exprimare, la menținerea și dezvoltarea identității lor etnice, culturale, de limbă și religioase, dreptul de a-și menține și dezvolta propria lor cultură, la adăpost de orice încercare de asimilare împotriva voinței lor. Ele au dreptul să-și exercite pe deplin și efectiv drepturile omului și libertățile fundamentale, fără nici o discriminare și în condiții de deplină egalitate în fața legii. Persoanele aparținînd acestor minorități au dreptul de a participa, în mod efectiv, la treburile publice, inclusiv prin reprezentanți aleși potrivit legii, precum și la viața culturală, socială și economică.

(5) Părțile contractante vor crea, pentru persoanele aparținînd minorității române din Ucraina, și pentru cele aparținînd minorității ucrainene din România, aceleași condiții pentru studierea limbii lor materne. Părțile contractante reafirmă că persoanele sus-menționate au dreptul să fie instruite în limba lor maternă, într-un număr necesar de școli și instituții de stat pentru învățămînt și specializare, situate ținînd seama de răspîndirea geografică a minorităților respective. [...]

(6) Părțile contractante recunosc că, în exercitarea dreptului la asociere, persoanele aparținînd acestor minorități naționale pot înființa și menține, în conformitate cu legislația internă, propriile organizații, asociații, precum și instituții sau așezăminte de învățămînt, culturale și religioase. [...]

Articolul 19

(5) Părțile contractante vor încuraja studierea limbii române din Ucraina și a limbii ucrainene în România și vor crea, în acest scop, condiții și posibilități adecvate, îndeosebi prin sprijinirea pregătirii profesorilor și a organizării învățămîntului.

(6) Părțile contractante vor încheia acorduri corespunzătoare privind recunoașterea reciprocă a actelor de studii și a diplomelor de absolvire a învățămîntului liceal și universitar, precum și a titlurilor științifice și academice. [...] □

PROIECTE DE LEGI

Legea minorităților naționale

Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale
Varianta 1

CAPITOLUL I. *Dispoziții generale*

Articolul 2

[...]

(2) În sensul prevederilor alineatului precedent statul garantează persoanelor aparținând minorităților naționale fără nici un fel de îngrădire, exercitarea următoarelor drepturi:

g) de a învăța limba maternă și de a se instrui în această limbă; [...]

CAPITOLUL II. *Măsuri de protecție* *Secțiunea IV. Măsurile de protecție a identității lingvistice*

[...]

Articolul 22

În cărțile și în mass-media minorităților naționale denumirile geografice în limbile acestora vor putea fi în mod liber folosite. [...]

Articolul 25

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, în cadrul tuturor nivelurilor, gradelor și formelor de învățământ.

(2) În funcție de necesitățile locale se vor organiza, în condițiile legii învățământului, grupe, clase, secții sau unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale.

(3) Stabilirea grupelor, claselor, secțiilor sau unităților școlare cu predare în limbile minorităților naționale se face de inspectoratele școlare, în funcție de solicitări, de ponderea cetățenilor aparținând minorităților naționale din zonă și de recomandarea organizațiilor acestora.

(4) În situațiile în care nu există un număr suficient de solicitanți conform reglementărilor în vigoare, autoritățile publice competente vor lua măsuri de a organiza grupe, clase, secții sau unități școlare în care vor fi grupați elevi aparținând minorităților naționale cu aceeași limbă maternă din localitățile înconjurătoare, asigurându-li-se transportul sau cazarea în internate.

Articolul 26

Alegerea școlii este neîngrădită, dreptul de decizie asupra opțiunii revenind în mod exclusiv elevului și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 27

(1) Tinerii din rîndul minorităților naționale au obligația să învețe limba română, iar autoritățile publice competente le vor asigura toate condițiile necesare.

(2) În învățământul primar și gimnazial studiul limbii și literaturii române se face după programele și manualele școlare românești, elaborate în mod special și aprobate de Ministerul Învățământului.

(3) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate și istoria și tradiția minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial și liceal se va introduce ca obiect de studiu, în limbile de predare ale minorităților naționale, disciplina, „Istoria și tradițiile minorităților naționale”, potrivit programelor și manualelor școlare aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 28

Elevilor aparținând minorităților naționale care frecventează unități școlare cu predare în limba română li se asigură, la cerere, însușirea limbii mateme.

Articolul 29

Cadrele didactice din unitățile școlare cu predare în limbile minorităților naționale, directorii acestora, precum și inspectorii școlari care efectuează îndrumarea și controlul procesului de învățământ în cadrul lor, vor fi selecționați de regulă, din rîndul cetățenilor aparținînd minoritățile naționale.

Articolul 30

(1) Autoritățile publice competente vor lua măsuri de asigurarea pregătirii și specializării cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale.

(2) În învățământul superior se vor organiza grupe sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, în scopul pregătirii cadrelor necesare în activitatea didactică și cultural-artistică.

(3) În cazul în care nu există în țară numărul de cadre didactice necesar bunei desfășurări a învățământului în limba unei minorități naționale, autoritățile publice competente vor putea folosi cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective, pe baza unor acorduri interguvernamentale încheiate în acest sens.

Articolul 31

La concursurile și examenele de admitere și de absolvire în învățământul de toate gradele, candidații din rîndul minorităților naționale pot susține probe în limba maternă, la disciplinele pe care le-au studiat în această limbă.

Articolul 32

Autoritățile publice competente vor echivala certificatele și diplomele de absolvire ale instituțiilor de învățământ din alte țări, pe baza acordurilor internaționale interguvernamentale bilaterale de recunoaștere a studiilor.

Secțiunea V. Măsuri de protecție a identității religioase

[...]

Articolul 34

În cadrul învățământului confesional, limbile de predare sînt cele folosite în mod uzual de către credincioșii cultului respectiv asigurîndu-se, totodată, studierea și cunoașterea limbii române. □

Expunere de motive

[...] Protecția identității lingvistice ocupă un loc important în economia legii. Sînt avute în vedere dreptul persoanelor aparținînd minorităților naționale de a se adresa autorităților publice în limba maternă, dubla inscripționare a unor însemne și informații în localitățile în care ponderea persoanelor aparținînd minorităților naționale depășește 25% din totalul populației, publicarea anumitor acte normative de interes general și în limba minorităților naționale, la cererea fundamentată a organizațiilor acestora, posibilitatea de organizare și funcționare a unor grupe, clase, secții ori unități școlare cu predare în limba minorităților naționale și dreptul persoanelor aparținînd acestor minorități de a-și alege, în mod liber, școala cu tipul de predare pe care îl dorește, ș.a.[...] □

*Secretar general al guvernului,
Coordonatorul Consiliului pentru Minoritățile Naționale: Viorel Hrebenciuc*

Legea Minorităților Naționale

Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale
Varianta 2

CAPITOLUL I Dispoziții generale

[...]

Articolul 3

(2) În sensul prevederilor alineatului precedent, statul garantează persoanelor aparținând minorităților naționale, fără nici un fel de îngrădire, exercitarea următoarelor drepturi:
g) de a învăța limba maternă și de a se instrui în această limbă; [...]

Secțiunea IV. Măsuri de protecție a identității lingvistice

[...]

Articolul 21

În cărțile și în mass-media minorităților naționale, denumirile geografice în limbile acestora vor putea fi, în mod liber, folosite. [...]

Articolul 23

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, în cadrul tuturor nivelurilor, gradelor și formelor de învățământ.
(2) În funcție de necesitățile locale se vor organiza, în condițiile Legii învățământului, grupe, clase, secții sau unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale.
(3) Stabilirea grupelor, claselor, secțiilor sau unităților școlare cu predare în limbile minorităților naționale se face, în condițiile legii, în funcție de solicitări, de ponderea cetățenilor aparținând minorităților naționale din zonă și de recomandarea organizațiilor acestora.
(4) În situațiile în care nu există un număr suficient de solicitanți conform reglementărilor în vigoare, autoritățile publice competente vor lua măsuri de a organiza grupe, clase, secții sau unități școlare în care vor fi grupați elevi aparținând minorităților naționale cu aceeași limbă maternă din localitățile înconjurătoare.

Articolul 24

Alegerea școlii este neîngrădită, dreptul de decizie asupra opțiunii revenind în mod exclusiv elevului și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 25

(1) Tinerii din rîndul minorităților naționale au obligația să învețe limba română, iar autoritățile publice competente le vor asigura toate condițiile necesare.
(2) În învățământul gimnazial și liceal, studiul limbii și literaturii române se face după programele de învățământ și manualele școlare identice cu cele pentru clasele cu predarea în limba română.
(3) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate și istoria și tradiția minorităților naționale din România.
(4) În învățământul gimnazial și liceal se va introduce, la cerere, ca obiect de studiu în limbile de predare ale minorităților naționale, disciplina „istoria și tradițiile minorităților naționale”, potrivit programelor și manualelor școlare aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 26

Elevilor aparținând minorităților naționale care frecventează unități școlare cu predare în limba română li se asigură, la cerere, învățarea limbii materne.

Articolul 27

(1) Autoritățile publice competente vor lua măsuri pentru asigurarea pregătirii și specializării cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale.

(2) În învățământul superior se va organiza grupe sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, în scopul pregătirii cadrelor necesare în activitatea didactică și cultural-artistică.

(3) În cazul în care nu există în țară numărul de cadre didactice necesare bunei desfășurări a învățământului în limba unei minorități naționale, autoritățile publice competente vor putea folosi cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective, pe baza unor acorduri interguvernamentale, încheiate în acest sens.

Articolul 28

Concursurile de admitere și examenele de absolvire pot fi susținute în limba maternă la școlile, clasele și specializările la care predarea se face în limba maternă respectivă, în condițiile Legii învățământului.

Secțiunea V. Măsuri de protecție a identității religioase

[...]

Articolul 30

În cadrul învățământului confesional, limbile de predare sînt cele folosite în mod uzual de către credincioșii cultului respectiv asigurîndu-se, totodată, studierea și cunoașterea limbii române.[...] □

Legea minorităților naționale

Inițiator: Grupul Parlamentar al minorităților naționale

Nr. de ordine la Biroul Permanent al Camerei Deputaților: 68/94

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

[...]

Articolul 2

(1) În conformitate cu principiile de egalitate și nediscriminare, în raport cu ceilalți cetățeni români, statul garantează persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea liberă — individual sau în comun — a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(2) În sensul prevederilor alineatului precedent, statul garantează persoanelor aparținând minorităților naționale, fără nici un fel de îngrădire, exercitarea următoarelor drepturi: [...]

g) de a învăța limba maternă și de a se instrui în această limbă; [...]

CAPITOLUL II

Măsuri de protecție

Secțiunea a III-a. Măsuri de protecție a identității culturale

[...]

Articolul 13

În programele instituțiilor de cultură și artă, în mass-media publică și în manualele școlare se vor prezenta și istoria, cultura, arta, obiceiurile, tradițiile și modul de viață ale minorităților naționale.

[...]

Secțiunea a IV-a. Măsuri de protecție a identității lingvistice

[...]

Articolul 21

În cărți și în mass-media minorităților naționale denumirile geografice în limbile acestora vor putea fi în mod liber folosite. [...]

Articolul 25

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă în cadrul tuturor nivelurilor, gradelor și formelor de învățământ.

(2) În funcție de necesitățile locale se vor organiza, în condițiile Legii Învățământului, grupe, clase, secții sau alte unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale.

(3) Stabilirea grupelor, claselor, secțiilor sau altor unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale se face de inspectoratele școlare în funcție de solicitări, de ponderea cetățenilor aparținând minorităților naționale din zonă și de recomandarea organizațiilor acestora.

(4) În situațiile în care nu există un număr suficient de solicitanți, autoritățile publice competente vor lua măsuri de a organiza grupe, clase, secții sau unități școlare în care vor fi grupați elevi aparținând minorităților naționale cu aceeași limbă maternă din localitățile înconjurătoare, asigurându-li-se transportul sau cazarea în internate.

Articolul 26

Alegerea școlii este neîngrădită, dreptul de decizie asupra opțiunii revenind în mod exclusiv elevului și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 27

(1) Tinerii din rîndul minorităților naționale trebuie să învețe limba română, iar autoritățile publice competente au obligația de a le asigura toate condițiile necesare în acest scop.

(2) În învățământul primar și gimnazial studiul limbii și literaturii române se va face după programele și manualele școlare românești, elaborate în mod special și aprobate de Ministerul Învățământului.

(3) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial și liceal se introduce ca obiect de studiu, în limbile de predare ale minorităților naționale, disciplina „Istoria și tradițiile minorităților naționale” potrivit programei și manualelor școlare aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 28

Elevilor aparținând minorităților naționale care frecventează unități școlare cu predare în limba română li se asigură, la cerere, însușirea limbii materne.

Articolul 29

Cadrele didactice din unitățile școlare cu predare în limbile minorităților naționale, directorii acestora, precum și inspectorii școlari care efectuează îndrumarea și controlul procesului de învățământ în cadrul lor, vor fi selecționați, de regulă, din rîndul cetățenilor aparținând minorităților naționale.

Articolul 30

(1) Autoritățile publice competente vor lua măsuri de a asigura pregătirea și specializarea cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale.

(2) În învățământul superior se vor organiza grupe sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, în scopul pregătirii cadrelor necesare în activitatea didactică și cultural-artistică.

(3) În cazul în care nu există, în țară, numărul de cadre didactice necesar bunei desfășurări a învățământului în limba unei minorități naționale, autoritățile publice competente vor asigura folosirea unor cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective, în cadrul acordurilor interstatale.

Articolul 31

La concursurile și examenele de absolvire și de admitere în învățământul de toate gradele, candidații din rândul minorităților naționale pot susține probe în limba maternă, la disciplinele pe care le-au studiat în această limbă.

Articolul 32

Autoritățile publice competente vor echivala certificatele și diplomele de absolvire ale instituțiilor de învățământ din alte țări, pe baza acordurilor bilaterale de recunoaștere a studiilor.

Secțiunea a V-a. Măsuri de protecție a identității religioase

[...]

Articolul 34

În cadrul învățământului confesional limbile de predare sînt cele folosite în mod uzual de către credincioșii cultului respectiv, asigurîndu-se totodată, studierea și cunoașterea limbii române. [...]□

Lege privind minoritățile naționale și comunitățile autonome

*Inițiator: Grupul Parlamentar al UDMR din Camera Deputaților
Nr. de ordine la Biroul Permanent al Camerei Deputaților: 633/94*

[...]

CAPITOLUL II

Drepturile minorităților naționale și comunităților autonome

A. Drepturi minoritare individuale

[...]

Articolul 18

Orice persoană aparținînd unei minorități naționale are dreptul: [...]

- c) — la participarea la sistemul de învățământ propriu;
- d) — la înființarea instituțiilor de învățământ, de orice nivel, cu predare în limba maternă;
- e) — la cunoașterea, cultivarea, dezvoltarea și transmiterea limbii materne, istoriei, culturii și tradițiilor proprii;
- f) — la practicarea religiei, incluzînd achiziționarea, deținerea și utilizarea obiectelor de cult, precum și învățământul în limba maternă și în școlile confesionale;

[...]

C. Folosirea limbii materne

1. În domeniul învățământului

Articolul 26

Persoanele aparținînd minorităților naționale și comunităților autonome au dreptul de a învăța în limba lor maternă, de a beneficia de educație și învățământ în instituții de stat cu predare în limba maternă la toate nivelurile.

Persoanele fizice, cultele, organizațiile și societățile aparținînd minorităților au dreptul de a înființa și întreține instituții de confesionale și private.

Articolul 27

Statul garantează:

- a) – învățământul preșcolar cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în grădinițe distincte sau în grupe;
- b) – învățământul elementar cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în școli, secții, clase sau grupe distincte;
- c) – învățământul mediu (liceal) cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în școli, secții, clase sau grupe distincte;
- d) – învățământul profesional cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în școli, clase, secții sau grupe distincte;
- e) – învățământul universitar, superior, colegial, cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în universități, instituții de învățământ superior, colegii, facultăți, secții, ani sau în grupe distincte;
- f) – învățământul postuniversitar și postgradual în limba maternă;
- g) – posibilitatea obținerii gradelor didactice și a diferitelor titluri științifice în limba maternă.

Articolul 28

În situația în care într-o localitate nu există numărul minim de elevi prevăzut de Legea Învățământului pentru înființarea unei clase sau grupe, în cazul elevilor aparținând minorităților naționale se procedează la fel ca și în cazul elevilor români din localitățile locuite de minorități naționale, care nu satisfac criteriul numeric cerut de Legea Învățământului. Această cifră minimă nu poate fi mai mică de 4 în cazul învățământului primar și gimnazial, respectiv 7 în cazul învățământului liceal și superior.

Articolul 29

Statul și, în mod proporțional, autoritățile administrației publice locale, finanțează învățământul minoritar de stat și confesional și sprijină instituțiile de învățământ private.

Articolul 30

În unitățile administrativ-teritoriale în care o minoritate națională și comunitate autonomă constituie o proporție de cel puțin 30%, statul este obligat să asigure posibilitatea cunoașterii limbii și culturii minorității naționale și comunității autonome respective de către națiunea majoritară.

În instituțiile de educație și învățământ aparținând minorităților naționale și comunităților autonome, trebuie asigurată predarea istoriei minorității naționale și a comunității autonome, respectiv a națiunii mamă, cunoașterea tradițiilor și valorilor culturale.

Articolul 31

În vederea creării condițiilor de pregătire a cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale și comunităților autonome, statul asigură baza materială și de infrastructură.

Articolul 32

Statul sprijină încadrarea în instituții de învățământ din țară a acelor cadre didactice invitate din străinătate care își asumă răspunderea instruirii persoanelor aparținând minorităților naționale și comunităților autonome.

Statul recunoaște diplomele obținute de către persoanele aparținând minorităților naționale în instituții de învățământ din străinătate, potrivit metodologiei elaborate în comun de către reprezentanții legitimi ai minorităților naționale, respectiv ai comunităților autonome și Ministerul Învățământului.

În instituțiile de învățământ minoritar se va asigura posibilitatea însușirii limbii române.

Articolul 33

În vederea îndrumării și controlului instituțiilor de educație și învățământ aparținând minorităților naționale și comunităților autonome, se înființează inspectorate școlare pentru minorități, susținute de către autoritățile administrației publice locale, respectiv direcții pentru minorități în cadrul inspectoratelor, precum și departamente sau secretariate de stat autonome, în cadrul ministerelor de specialitate, în măsura în care mărimea rețelei de învățământ impune aceasta. [...]

D. Autonomia personală

Articolul 52

În cadrul autonomiei personale comunitățile au dreptul la autoadministrare și de execuție în domeniul învățământului, culturii, activității și asistenței sociale și al informației. [...]

*

Proiect adoptat de către Consiliul Reprezentanților U.D.M.R. la Tîrgu-Mureș, la data de 14 noiembrie 1993. □

Legea protecției minorităților naționale din România

Inițiator: Forumul Democratic al Germanilor

[...]

PARTEA GENERALĂ

Articolul 9

În România, minoritățile naționale se bucură de protecția statului, care în acest scop asigură cadrul legal pentru garantarea următoarelor drepturi, individuale și de grup, indispensabile menținerii și dezvoltării în deplină libertate în toate domeniile de viață a identității minorităților: [...]

e) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a-și păstra, cultiva și populariza liber tradițiile și valorile spirituale și materiale specifice, de a profesa și practica neîngrădit religia și un învățământ religios precum și de a întreține școli confesionale sau ale organizațiilor etnice în propria limbă.

f) Dreptul de a crea, menține și administra autonom instituții culturale proprii (arhive, biblioteci, monumente, muzee, orchestre, teatre etc.), precum și organe de presă în limba proprie și de a avea acces la mijloacele de informare în masă ale statului.

g) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a beneficia la toate nivelurile de un învățământ în limba lor prin crearea unei rețele corespunzătoare de școli de stat și dotări aferente. Planurile de învățământ vor ține seama pe lângă nevoile generale de instruire și de nevoile și de specificul de grup.

PARTEA SPECIALĂ

CAPITOLUL I

Dispoziții privitoare la folosirea limbii

[...]

Articolul 20

În cărți și presa vorbită și scrisă, denumirile geografice în limbile minorităților naționale vor putea fi liber folosite. [...]

CAPITOLUL II

Dispoziții privitoare la învățământ

Articolul 24

Statul asigură învățământul în limba maternă prin școlile de stat de toate gradele pentru minoritățile naționale care posedă un număr suficient de școlari solicitanți.

În situația în care nu există un număr suficient de școlari, statul va organiza în anumite localități școli în care vor fi grupați elevii de o anumită limbă maternă din localitățile înconjurătoare, asigurându-le transportul sau cazarea în internate.

Alegerea școlii este liberă, asupra ei decizînd elevul, respectiv părinții sau tutorele.

Articolul 25

În vederea asigurării comunității de limbă și a specificului național, învățămîntul în limbile minorităților naționale se va desfășura prioritar în școli de sine stătătoare.

Articolul 26

În organizarea școlilor sau secțiilor școlilor în limbile minorităților naționale, Ministerul Învățămîntului și Științei trebuie să țină seama de recomandările organizațiilor etnice ale minorităților.

Inscrierea elevilor la școlile cu limbă de predare a minorităților naționale se va face în funcție de cunoștințele de limbă.

În cadrul Ministerului Învățămîntului și Științei și la Inspectoratele școlare vor fi numite cadre de control pentru școlile cu limbă de predare a minorităților naționale, recrutate de preferință din rîndurile minorităților naționale respective.

Corpul didactic în școlile și secțiile cu limbă de predare alta decît cea română va fi și el recrutat de preferință din rîndurile minorităților respective.

Articolul 27

Statul va asigura pregătirea cadrelor didactice necesare învățămîntului în limbile minorităților naționale.

În cazul în care nu se poate asigura numărul de cadre didactice necesar învățămîntului în limba unei minorități naționale, statul, la cererea organizației etnice, va facilita și asigura financiar folosirea unor cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective.

Articolul 28

În toate școlile cu limbă de predare a minorităților naționale se va asigura studiul limbii române astfel, încît absolvenții să nu fie dezavantajați în viața publică din cauza cunoașterii insuficiente a limbii oficiale a statului.

Articolul 29

În vederea cunoașterii, înțelegerii și respectării reciproce a tuturor cetățenilor țării, se va asigura în toate instituțiile de învățămînt primar, gimnazial și liceal din țară predarea elementelor de istorie și cultură a minorităților naționale.

Articolul 30

Statul va asigura condițiile de funcționare pentru școli confesionale și școli ale organizațiilor etnice în limbile minorităților naționale. Certificatele de absolvire ale acestor școli vor fi echivalate celor de la școlile de stat, în condițiile legii. □

Lege privind minoritățile naționale

Inițiator: APADOR-Comitetul Helsinki Român

[...]

CAPITOLUL II

Drepturi și garanții

[...]

Articolul 9 (folosirea limbii materne în învățămînt)

(1) Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul de a învăța limba lor maternă și de a beneficia de instrucție în limba lor maternă în cadrul tuturor formelor de învățămînt.

(2) Persoanele fizice, cultele și organizațiile aparținînd minorităților naționale au dreptul de a înființa instituții de învățămînt confesionale și private.

(3) În funcție de numărul persoanelor aparținând minorităților naționale în diferite zone, se vor organiza, în condițiile Legii învățământului, unități școlare distincte, secții, clase sau grupe de predare în limbile minorităților naționale.

(4) Limita de la care numărul de elevi este considerat insuficient pentru formarea unei grupe se stabilește prin Legea învățământului și este independentă de apartenența etnică, lingvistică ori religioasă a elevilor.

(5) Dreptul de a alege școala ale cărei cursuri urmează să le frecventeze un elev aparține acestuia și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 10 (învățarea limbii române)

(1) Persoanelor care beneficiază de educație în limba lor maternă li se va asigura posibilitatea învățării limbii române.

(2) Studiul limbii și literaturii române se va face conform programelor și manualelor școlare speciale, elaborate de Ministerul Învățământului.

Articolul 11 (studiul istoriei minorităților naționale)

(1) Elevii din ciclul primar, gimnazial și liceal care studiază în limba maternă au dreptul de a studia istoria minorității naționale căreia îi aparțin, respectiv a națiunii mamă, tradițiile și valorile culturale proprii.

(2) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

(3) În unitățile administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând minorităților naționale se găsesc într-un număr substanțial, autoritățile publice vor asigura posibilitatea cunoașterii limbii, istoriei și culturii minorității naționale de către națiunea majoritară.

Articolul 12 (asigurarea personalului didactic)

(1) În scopul pregătirii personalului didactic necesar pentru învățământul în limbile minorităților naționale, în învățământul superior cu predare în limba română se vor organiza grupe sau secții cu predarea în limbile minorităților naționale.

(2) La concursurile și examenele de admitere și de absolvire în învățământul de toate gradele, la cele pentru obținerea gradelor didactice sau a diferitelor titluri științifice, candidații din rîndul minorităților naționale pot susține probele de concurs în limba maternă.

(3) În cazul în care în țară nu există numărul de cadre didactice necesare bunei desfășurări a învățământului în limba vreunei minorități naționale, statul va facilita, inclusiv prin acorduri bilaterale, invitarea unor cadre didactice din țări de aceeași limbă cu aceea a minorității respective.

(4) Conducerea instituțiilor de învățământ particulare aparținând minorităților naționale este singura în măsură să decidă cu privire la cadrele didactice, din țară sau din străinătate, pe care le invită pentru a asigura instruirea în limba maternă.

(5) În instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale vor fi încadrate cu precădere cadre didactice din rîndul minorităților naționale.

(6) De asemenea, directorii acelor unități de învățământ și inspectorii școlari care răspund de procesul de învățământ din cadrul lor vor fi selecționați, cu precădere, din rîndul minorităților naționale. Cunoașterea limbii minorității naționale de către cei ce vor fi numiți în aceste funcții, este obligatorie. [...]

Articolul 17 (denumirile geografice)

În cărți, în presa scrisă și audiovizuală denumirile geografice în limbile minorităților vor putea fi folosite în mod liber. □

ANEXE

Anexa 1

Comparație între datele privind structura demografică a populației
respectiv situația unităților și secțiilor de învățământ din
ciclul primar + gimnazial
anii 1956 și 1992

1956		Naționalitatea	1992	
Procent populație*	Procent unități + secții*		Procent populație*	Procent unități+secții**
85,74	83,44	români	89,47	95,00
9,08	12,15	maghiari	7,12	8,35
2,20	2,24	germani	0,52	0,90
0,60		romi (țigani)	1,76	
0,35	0,80	ucrainieni	0,29	0,05
0,22	0,17	ruși lipoveni	0,17	0
	0,31	sârbi		0,20
0,26	0	croați	0,15	0,01
	0	sloveni ¹		0
0,84	0,02	evrei	0,04	0
0,12	0,36	tătari	0,107	0
0,13	0,19	slovaci	0,086	0,18
0,08	0,12	turci	0,13	0
0,07	0	bulgari	0,04	0,01
0,07	0	cehi	0,03	0,03
0,06	0	greci	0,02	0
0,04	0	polonezi	0,02	0
0,03	0	armeni	0,01	0
0,08	0,2	alte naționalități / altele	0,04	0
0,023		nedeclarate	0,003	

Notă:

1. La recensământul din 1992 slovenii au fost incluși la „alte naționalități”

Surse:

* Recensământul populației și locuințelor din 7 ianuarie 1992, Comisia Națională pentru Statistică (1995)

** Consiliul pentru Minoritățile Naționale

Comparația datelor privind numărul elevilor în funcție de limba de studiu — anii 1956 și 1992

1956*						Limba de studiu	1992**					
clasele I-IV		clasele V-VIII		claseleIX-XII			clasele I-IV		clasele V-VIII		clasele IX-XII	
nr. total	%	nr. total	%	nr. total	%		nr. total	%	nr. total	%	nr. total	%
1.061.466	89,27	347.022	83,84	115.137	89,16	română	1.132.819	94,30	1.266.354	94,54	680.725	95,34
100.749	8,47	51.485	12,44	10.370	8,03	maghiară	60.726	5,06	68.153	5,09	31.196	4,37
10.819	0,91	12.216	2,95	3.049	2,36	germană	6.370	0,53	4.423	0,33	1.657	0,23
— ¹	—	—	—	—	—	romani	0	0	0	0	0	0
6.585	0,55	1.370	0,33	268	0,21	ucraineană	145	0,01	65	0,005	113	0,02
2.868	0,24	562	0,14	43	0,03	rusă	0	0	0	0	0	0
1.853	0,16	416	0,10	93	0,07	sîrbă	319	0,03	138	0,01	199	0,03
—	—	—	—	—	—	croată	41	0,003	0	0	0	0
—	—	—	—	—	—	slovenă	0	0	0	0	0	0
185	0,02	117	0,03	—	—	idiș	0	0	0	0	0	0
1.510	0,13	268	0,06	—	—	tătară	0	0	0	0	0	0
1.136	0,10	181	0,04	70	0,05	slovacă	513	0,04	422	0,03	123	0,02
530	0,04	123	0,03	—	—	turcă	0	0	0	0	0	0
—	—	—	—	—	—	bulgară	164	0,01	0	0	0	0
—	—	—	—	—	—	cehă	132	0,01	0	0	0	0
—	—	—	—	—	—	greacă	0	0	0	0	0	0
—	—	—	—	—	—	poloneză	0	0	0	0	0	0
—	—	—	—	—	—	armeană	0	0	0	0	0	0
1.399	0,12	288	0,07	105	0,08	altele	0	0	0	0	0	0

Notă:

1. La datele din 1956 unele minorități au fost incluși la capitolul „altele”.

Surse:

* Comisia Națională pentru Statistică

** Consiliul pentru Minoritățile Naționale

Comisia parlamentară pentru învățământ și cercetare din Senatul României
noiembrie 1997
nr. telefon: 01-312.69.16

Nr. crt.	Numele și prenumele	Funcția în comisie	Formațiunea politică reprezentată
1.	George Mihail Pruteanu	Președinte	PNȚCD – Constanța
2.	Emil Tocaci	Vicepreședinte	PNL – București
3.	Gheorghe Dumitrașcu	Secretar	PDSR – Constanța
4.	Sergiu Chiriacescu	Membru	PDSR – Brașov
5.	Liviu Maior	Membru	PDSR – Bihor
6.	Radu Vasile	Membru	PNȚCD – București
7.	Florin Bogdan	Membru	PNȚCD – Dolj
8.	Titus Lucian Șuteu	Membru	PD – Cluj
9.	Tiberiu Vladislav	Membru	PNL – Bacău
10.	Iuliu Lőrinczi	Membru	UDMR – Giurgiu
11.	Béla Markó	Membru	UDMR – Mureș
12.	Gheorghe Bunduc	Membru	PRM – Tulcea
13.	Costică Ciurtin	Membru	PUNR – Cluj

Sursă: Cartea albastră a democrației, ediția II, 1997, Asociația Pro Democrația

**Comisia parlamentară pentru învățământ, știință, tineret și sport
din Camera Deputaților
noiembrie 1997**

nr. telefon: 01-614.33.17 sau 01-614.36.99

Nr. crt.	Numele și prenumele	Funcția în comisie	Formațiunea politică reprezentată
1.	Anghel Stanciu	Președinte	PRM – Iași
2.	Gheorghe Secară	Vicepreședinte	PUNR – Brașov
3.	Ferenc Asztalos	Secretar	UDMR – Harghita
4.	Ecaterina Andronescu	Membru	PDSR – București
5.	Alexandru Ionescu	Membru	PNȚCD – București
6.	Gheorghe Andrei	Membru	PNȚCD – Constanța
7.	Niculae Napoleon Antonescu	Membru	PDSR – Prahova
8.	Dezideriu Coloman Becsek-Garda	Membru	UDMR – Harghita
9.	Petru Bejinariu	Membru	PDSR – Suceava
10.	Alexandru Brezniceanu	Membru	PD – Dolj
11.	Constantin Eremia Cotrutz	Membru	PDSR – Iași
12.	Ovidiu Virgil Drăgănescu	Membru	PNL – Timiș
13.	Mihai Dorin Drecin	Membru	PUNR – Bihor
14.	Eugen Gheorghe Hilote	Membru	PNȚCD – Botoșani
15.	Anton Ionescu	Membru	PNL – Cluj
16.	Ionel Marineci	Membru	PDSR – Teleorman
17.	Petre Moldovan	Membru	PDSR – Maramureș
18.	Vichentie Nicolaiciuc	Membru	MN – Suceava
19.	Dan Palade	Membru	PNȚCD – Suceava
20.	Claudiu Costel Pavelescu	Membru	PNȚCD – Călărași
21.	Aureliu Emil Săndulescu	Membru	PNȚCD – Bistrița-Năsăud
22.	Mariana Valeria Stoica	Membru	PD – Iași
23.	Nusfet Șaganai	Membru	MN – Constanța
24.	Gheorghe Tâmbă	Membru	PD – Ialomița
25.	Gheorghe Vâlceanu	Membru	PDSR – Vaslui
26.	Nicolae Vasilescu	Membru	PRM – Dolj
27.	Ioan Vida-Simiti	Membru	Independent – Cluj
28.	Mihai Vitcu	Membru	PDSR – Suceava

Sursă: Cartea albastră a democrației, ediția II, 1997, Asociația Pro Democrația

Organizațiile minorităților naționale din România

Nr. crt	Organizația	Adresa	Președinte	Telefon/Fax
1.	Uniunea Democrată Maghiară din România	str. Herăstrău nr. 13, București	MARKÓ Béla	01-230.56.75 01-230.65.70
2.	Uniunea Armenilor din România	B-dul Republicii nr. 43, sector 2, București	Varujan VOSGANIAN	01-613.84.59 01-311.14.15
3.	Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România	str. Independenței nr. 34, Nădlac, jud. Alba	Ondrej ZETOCHA	056-473.006
4.	Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani din România	str. Revoluției din Dec. 1989, 8700 Constanța	Onal MAMBET	041-616.643
5.	Uniunea Democratică a Sîrbilor din România	str. Victor Babeș nr. 14, 1900 Timișoara	Svetozar ZSIVANOV	056-191.754
6.	Uniunea Bulgară din Banat	Piața Unirii nr. 14, 1900 Timișoara	Carol Matei IVANCIOV	056-190.692
7.	Uniunea Polonezilor „Dom Polski” din România	str. Ioan Vodă Viteazu nr. 5, 5800 Suceava	Johan Peter BABIAȘ	030-520.355
8.	Forunul Democrat al Germanilor din România	str. General Magheru nr. 1-3, 2400 Sibiu	Paul PHILIPPI	069-217.841 069-218.255
9.	Partida Romilor	str. Walter Mărcăineanu nr. 1, sector 1, București	Nicolae PĂUN	01-615.85.45 01-322.51.99
10.	Uniunea Ucrainenilor din România	Calea Victoriei nr. 216, sector 1, București	Ștefan TCACIUC	01-312.85.30 01-659.72.88
11.	Uniunea Culturală a Albanezilor din România	str. Walter Mărcăineanu nr. 1, sector 1, București	Gelcu MAK SUTOVICI	01-615.46.62
12.	Uniunea Democrată Turcă din România	Bulevardul Tomis 118 8700 Constanța	Ruhan BALGI	041-618.999
13.	Federația Comunităților Evreiești din România	str. Sfântu Vineri nr. 9, sector 3, București	Nicolae CAJAL	01-613.25.38 01-312.08.69
14.	Comunitatea Italiană din România	str. Trei Ierarhi nr. 2, 6600 Iași	Gita NAVARI	032-216.668
15.	Comunitatea Rușilor Lipoveni din România	str. Lipscani nr. 19, et. I, cam. 3, sect. 3, București	Ecaterina EVDOCHIM	01-615.31.04 01-312.09.94
16.	Uniunea Elenilor din România	str. Vasile Alecsandri nr. 8, sector 1, București	Sotiris FOTOPOLOS	01-211.22.54 01-211.51.09
17.	Rromani CRISS	CP 2268	Nicolae GHEORGHE	01-659.78.13
18.	Uniunea Croaților din România	1717 Comuna Carașova, jud. Caraș-Severin	Mihai RADAN	055-227.010
19.	Comunitatea „BRATSVO” a Bulgarilor din România	str. Doamnei nr. 18, sector 3, București	Luca VELCIOV	01-615.99.24

Sursă: Consiliul pentru Minoritățile Naționale

